MARCI BEVMLERI TIGVRINI AD IACOBVM ANDREAE TRIPLEX SCRIPTVM:

I. *Falconis complementum, in quo de Metonymia Sacramentali, de rei signatæ perceptione, de manducatione infidelium disputatur.*

II. *Prodromi Vbiquitarij modesta confutatio.*

III. *Index aliquot grauissimorum certaminum & errorum Iacobi Andreæ è postremis eius centonibus collectorum.*

NEOSTADII PALATINORVM
Typis Matthæi Harnisch.

M. D. LXXXVI.

MARCI BEUMLERI TIGURINI AD IACOBUM ANDREAE TRIPLEX SCRIPTUM:

I. Falconis complementum, in quo de Metonymia Sacramentali, de rei signatae perceptione, de manducatione infidelium disputatur.

II. Prodromi Flagelli syllogistica confutatio.

III. Index aliquot grauissimorum certaminum & errorum Iacobi Andreae e postremis eius concionibus collectorum.

NEOSTADII PALATINORUM.
Typis Matthaei Harnisch.

M. D. LXXXVI.

FALCONIS COMPLEMENTVM, IN QVO VERITAS NOSTRÆ DOCTRINÆ, DE METOnymia Sacramentali, de rei signatæ participatione in Sacra Cœna, de manducando infidelium, aduersus Sophismata Cuculi Vbiquitarij defenditur.

POsteaquam Labyrinthi tui Prodromum vidi, & legendo percurri, Iacobe Andrea, redij in memoriam grauissimi illius dicti: Ἀνίκητον ἡ ἀλήθεια τὰ δὲ δόξια δὲ καταλύεται. Inuicta est veritas: falsa verò opinio & mendacium dissoluitur, & sua sponte dilabitur. Cùm enim in meo Falcone, quem Cuculo tuo opposui, te multorum grauissimorum errorum, in quibus versaris, & impudentissimarum calumniarum, quibus cum nostras Ecclesias, tùm D. Grynaeum in odium inuidiamq; adducere voluisti, conuicerim: propriæ nimirum conscientiæ stimulis perculsus, nihil contra respondere, multo minus constanter refutare audes. Quo certè omnibus intelligentibus satis superq; probas: te odio nimirum nostri excæcatum & abreptum, ea temerè in lucem emittere, quæ si negentur, aut modestè saltem refutentur, probare non modo non possis, sed ne coneris quidem. Atque hæc tibi sæpenumerò iam vsu venisse, testantur tot doctissimorum hominum aduersus tuas calumnias defensiones: quæ etiam posteritati de tuis moribus testabuntur. Vt autem Dædalo isti fabuloso astutia & fraude nihil inferior habereris, & vt ostenderes, te etiam certis aliis ex infinitis angustijs, quibus te Falco noster irretiuit, euolare & liberari posse: en nobis, abiecto Cuculi patrocinio, Labyrinthum fabricare animum induxisti. Quo quid aliud te facere iudicabunt viri graues & prudentes, quam animum tuum perplexum & perturbatum, atque ingenium leue variumq; prodere, & toti mundo respiciendum proponere? Quid enim, obtestor omnes, quibus recta mens est, animi confusi & de sede sua moti luculentius indicium esse poßit, quàm Melancholici & tristis Labyrinthi structura? Quod magis documentum ingenij lubrici dari poßit, quàm tam diuersi & repugnantes partus ab vno & eodem homine, vno & eodem anno editi? Nemo quandoquidem ante hac tempora sibi Imaginari potuit, vnquam fore, vt tale monstrum in lucem hanc ederetur, quod eodem anno stolidum & insipidum Cuculum pareret, & Labyrinthum tam ingeniosum, qualis hic tuus esse debebat, extrueret? Cùm verò, quo minus crimina tibi in Fal-

cùm e nostro verò obiecta dilueres, causam probabilem nactus esse tibi videaris, quòd videlicet ad tria postrema Cuculi tui capita nihil responderim: statui hoc breui & modesto scripto, quod succisiuis horis conficiendum iudicarunt viri prudentes, primum paucis ea expedire & complere, quæ in meo scripto tantopere desideras; deinde breuissimè labyrinthi tui anfractus ambagesq́ ineptas & insidiosas pio lectori inspiciendas proponere: Postremò, vt rursus habeas, in quo te exerceas, & in quo tuos fœdissimos errores, quos in dies magis magisq́ parturis, contempleris, aliquot nobilia eruditionis & candoris χαλοφθώματα è postremis tuis quibusdam centonibus excerpam, & in hoc meum scriptum coniiciam. Etsi verò cum in tuo labili Labyrintho, tum in aliis tuis amarulentis scriptis, tum etiam, quòd multi mirantur, nuper admodum in publica disputatione pluribus & atrocibus iniuriis affectus sum, quarum recordatio etiam moderatissimo non absq́ causa omnem patientiam eximere posset: tamen quo ad eius fieri poterit, studebo ita tuas calumnias refutare, & errores, in quos cum te tùm alios nescio qua religione, impellis, delegere, vt tuam personam nullo modo læsisse, veritati verò quæ hic agitur, & de qua inter nos certamen est, quam modestissimè & planissimè, sicut Christianum hominem decet, testimonium perhibuisse videri omnibus bonis viris possim. Sed ad Falconem meum, cum tibi ita videatur, complendum venio.

DE METONYMIA in verbis Cœnæ.

Vide confutationē Disputationis Heidelbergensis. pag. 44.

Vid igitur? Metonymiam in hac propositione, Panis est corpus Christi, *in qua vt omnes vident, pani, vtpote signo externo & in sensus incurrenti, tribuitur, hoc est, de ipso prædicatur, corpus Christi, vtpote res significata, oppugnabas in tua confutatione hoc vsus Argumento:* Sed quis fidelium Christi sibi vnquam persuaderi patietur Christum in tanto mysterio & Testamēto suo, figura Grammatica ludere voluisse? *Hæc enim fuerunt, si modo meminisse potes, tua verba D. Grynæus, leges Dialecticas secutus illa in hanc Enthymematis formam redegit:*

Apologia. pag 62.

Nemo fidelium sibi vnquam persuaderi patietur, Christum in tanto mysterio & Testamento suo figura Grammatica ludere voluisse.

Ergo non est Metonymia in verbis Cœnæ. Et per Iacobandricum consequens errauit Augustinus quando scripsit.

psit. Possum etiam interpretari præceptum illud in signo esse positum. Non enim dubitauit Dominus dicere: Hoc est corpus meum, quum daret figuram corporis.

Hanc tuorum verborum, quæ paulo ante repetij, scopum & germanam sententiam fuisse, & argumentum tuum rectè assumptum, nemo sanus, nemo vel minima literatura tinctus inficiari vnquam poterit. Quare D. Grynæus rectè quoque & eruditè, quòd te pessimè habet & grauissimè vrit, argumenti tui fucum omnibus intelligentibus aperuit, præponendo nimirum tuo Enthymematj Maiorem Propositionem ad hunc modum. Nec tibi homo fortissimè, quisquam sanus, ita Paralogizanti surrexerit, & carneadeum acumen tibi facilè tribuerit: quando hæc tua sapientissima maior est, digna quæ cedro minioq; notetur.

Apologia pag. 63.

Quicunq; figura grammatica, verbi gratia, metonymia vtitur, is enimuero ludere vult.

Postea cum notum esset te puerili principij petitione nobis insultare, hoc est, pro confesso assumere et pro oraculis venditare, quæ sine manifesta blasphemia affirmari non possunt, rectè hæc verba subiecit Hanc tuam Maiorem proba prius, quàm ab aliis rectè dicta irrideas.

Quid igitur ad hæc Iacobe Andreæ respondes? aut quomodo te ex istis pedicis quibus te ipsum inuoluisti miserrimè, expedire conaris? vteris nimirum in tuo Cucullo his artibus. Primum ais hoc fuisse tuum argumentum:

Vide Cucul. pag. 125. & 126. 1.

Christum in Mysterio verborum ambiguitate ludere voluisse non est verisimile: Eucharistia Mysterium est: Ergo non est verisimile, Christum verborum ambiguitate ludere voluisse.

Atqui primò hoc argumentum in tua confutatione nec visum, nec auditum, nec omnino animaduersum fuit: sed nuper modò à quodam tuo mancipio (Diacono, vt aiunt, Ecclesiæ Statgardianæ gloriosissimo.) cuius & nomine & simplicitate miserrimè abuteris, & cui, propterea condolendum est, timidè parumq; prudenter admonitus excogitasti. Quò haud obscurè significas, te iam prioris tui argumenti, quo tu, antequam à D. Grynæo quàm cassum & elumbè esset ostenderetur, maximè triumphabas, pudere & ita pigere, vt pro tuo agnoscere amplius non ausis. Quòd quàm grauem Disputatorem, & senem Theologum deceat, iudicabit aliquando posteritas. Et hoc est primum candoris tui & studij inquirendæ veritatis documentum.

Deinde, mi homo, de hoc tuo argumento, quod in locum prioris tui sophismatis substituisti, nequaquam inter nos disceptatur aut controuertitur. Quid enim? Concedimus, imò vnà tecum, teste Deo καρδιογνώστῃ, constanter do-

temus, tantùm abesse vt Christus, qui ipsa veritas & lux Ecclesiæ suæ est, verborum inuolucris nos deceperit, aut luserit, vt potius cum scriptura Sacra, & sicut natura omnium Sacramentorum postulabat, sit locutus: adeò vt de Christi mente nemo sanus dubitandi aliquam causam habeat. Concedimus etiam vt alia Sacramenta omnia, ita etiam Cœnam Dominicam rectè appellari ab Orthodoxis Mysterium: cum Cœna Dominica cum reliquis Sacramentis omnibus id commune habeat, vt in ea aliud oculis corporeis videatur, quam menti contemplandum & fidei percipiendum proponatur. Videt igitur pius lector, quod certè non odio tui, aut inuidia tibi conflandæ gratia monemus, te operam ludere, & actum agere, cum nobis talem Conclusionem oppugnandam obiicias, de qua vel dubitare nos quoque, non minus quàm tu, nefas omnino & extremæ impietatis esse ducimus & protestamur? Cæterum cum tuas artes iam pridem nouerimus, facilè odoraram quo tua ista conclusio dirigatur, & cur in nos, tanquam venenatum telum contorqueatur. Nempe, vt calumnias calumniis tuo more (ignosce liberè & quod res est monenti) cumules, vis hac tuis mancipiis, quæ te pro Deo terrestri adorare coguntur, persuadere, nos, quos Caluinianos & Zuinglianos bellè vocitas, Christum arguere. quasi ambiguitate verborum luserit, suæque Ecclesiæ imposuerit. Sed hæc tua calumnia tam verè est in nos conficta, quam illa, quas superioribus annis perpetuò in ore habuisti, de Christi veritate & omnipotentia in dubium à nobis vocata. Sed oramus Deum, qui aliquando Iudex inter te & nos sedebit, vt tibi istam iniuriam condonet: quia haud leuibus coniecturis adducimur, vt metuamus, ne iusto iudicio excæcatus planè quid loquaris aut facias, ignores. Sed hoc sit primum candoris tui documentum.

Deinde D. Grynæi responsum, quo tanquam acu vomicam tui sophismatis tetigit, eleuare & in contemptum vocare conaris his verbis. Cuculus proponit forma Enthymematis, & tamen negat Maiorem, sicut superioribus annis Molossus quidam conclusionem: sed ista iumentis illis, quibus non est intelligentia, condonanda sunt. *Sarcasmi tui à splendida bile extorti veniam tibi exoptamus à Deo: cuius ministros, quos, crepet inuidia, is præclaris donis Spiritus sancti ornauit, iumentis comparare, non certè sine blasphemia & crimine læsæ maiestatis diuinæ, non vereris. Ad rem ipsam verò quod attinet, hæc pauca accipe. D. Grynæus, sicut ex eius verbis paulò ante à nobis allegatis apparet, nullam Enthymematis tui partem vel negauit vel affirmauit: sed, quod omnino factum oportuit, ei Maiorem tuam Propositionem præfixit, eamque, vt inde firma Conclusio deduceretur, probari suo iure postulauit. Neque verò D. Grynæus opus habet à te cui ista φιλοσοφικώτερα non tantùm sordent, id quod crebris sermonibus significare consueuisti, sed etiam magna ex parte ignota sunt, id quod res ipsa loquitur,*

vel moneri, vel erudiri, quid in Enthymemate inficiandum fit: cum eruditissima eius Disputationes, qua in doctorum hominum manibus sunt, & qua luminibus tuarum ἀμεθόδων Disputationum plurimum officiunt, luculentissimè testentur, quid ille per Dei gratiam hac quoque in parte præstare posit. Præter ætatem autem, quod pace omnium bonorum dicam, & præter professionem tuam facere videris, cùm tam apertè hoc ipso loco calumniaris & ea affirmas, qua falsissima esse omnes intelligentes vident. Verùm enimuerò aliter fateri, loqui, & scribere non possunt: quibus quid vis potiùs perpeti propositum est, quàm veritati cedere & errorem admissum agnoscere, eumq́; recantare.

Tertiò, Maiorem tuam auctoritate Iurisconsultorum, quibus aliàs, sicuti tua scripta testantur, in hac causa omnem fidem derogas, stabilire conaris, adeò tibi ipsi constas. Ad Maiorem ais, quod attinet, prouocamus ad ipsius Iurisperitos, an sit viri boni, ad alendas posteritatis contentiones, verborum figuris & obscuritatibus de industria hæredes ludere. *Nos verò prouocamus ad omnes rectè sentientes, an tu non sepiarum more atramentum spargas, verborumq́; ambiguitate teipsum oblectes: ac propterea ab officio viri boni quam longissime recedas? Si enim per Maiorem intelligis hanc.* Non est verisimile Christum Mysterio & testamento suo ludere voluisse, *actum agis, sicut antea ostendimus, cum de illa nemo tibi litem intendat, nemo etiam dubitet. Sin verò per illam intelligis eam, quàm D. Grynæus tuo Enthymemati rectè vereq́; ad hunc modum præmisit.* Quicunque in Mysterio aut testamento vtitur Metonymia, is ludit verborum ambiguitate, *habebis non solum omnes Iurisperitos (excipio eos, quos Vbiquitas planè stupidos cæcosq́; reddidit) sed & omnes Medicos, omnes Theologos, omnes Philosophos, omnes Rhetores, omnes deniq́; sapientes à te dissentientes. Et obsecro te, obtestorq́; per tuam senectutem, vt etiam atq́; etiam cogites, in quem labyrinthum variorum errorum teipsum hac tua Maiore præcipitem dederis, imò quanti criminis teipsum tuosq́; accusaris & conuiceris. Etenim si omnis is, vt tute statuis, ambiguitate ludit, & posteritatis contentiones alere cogitat, qui in Mysteriis & Testamentis metonymicè aut figuratè loquitur: quid tandem de tota Sacra scriptura nobis sentiendum erit? quam constat tropis figurisq́; plenissimam esse. Et certè, si aliis in locis scriptura* σχήμασι *& tropis gaudet & vtitur, hoc maximè facit, si de admirandis Mysteriis & Testamento Dei loquitur. Sic enim Genes. 17. Circumcisionis ceremonia, quam Mysterium fuisse nemo sanus negauerit, fœdus Dei cum Abrahamo initum non propriè sed figuratè & metonymicè, non ad ludendum Abrahamum, aut alendas posteritatis contentiones, sed ad ceremonia illius vim, dignitatem, præstantiam ac certitudinem significandam & declarandam. Sic Exod. 12. Agnus mactatus, tostus & mandu-*

catus Pascha nominatur, non quidem propriè sed figuratè & metonimicè, non ad imponendum Israëlitis, non ad alendas vllas contentiones, sed ad exprimendum vsum & efficaciam augusti illius Mysterij. Sic Arca fœderis quæ fuit Mysterium præsentiæ & auxilij diuini, Iehoua semel atque iterum nominatur. Num. 10. non certè propriè, sed figuratè, & quidem Metonymicè non ad decipiendos Israëlitas, aut ad contentiones inter eos excitandas, sed ad significandam & confirmandam certitudinem auxilij præsentiæq; diuinæ, cuius insigne, Mysterium & testimonium erat Arca illa fœderis. Similibus locutionibus pleni sunt libri Prophetarum & Apostolorum. In eo verò erras, ne quid grauius dicam, plurimum: quod arbitraris eum ludere ambiguitate verborum, & contentiosis hominibus rixandi materiam subministrare, qui figuratè quidem & tropicè, sed rei, de qua agitur, accommodatè & congruenter loquitur, non verò eum, qui alterius dicta calumniosè deprauat, & aliter quam dicta sunt, interpretatur, auctor sit rixarum & contentionum. Intelligis ergo, te, dum nimio odio Metonymiam in verbis Cœnæ oppugnas, in totam scripturam impium & blasphemum esse. Sed & teipsum, & tuos complices, & ipsum quoq; Lutherum, quem aliâs non solum Prophetis & Apostolis exæquare, sed etiam prorsus ἀποθεώσασθαι non dubitas, grauissimè oppugnas, & grauissimi crimine imprudens reos agis. Quid enim quæso te per Deum immortalem. Si seriò putatis eum, qui figuratè in Mysterio & testamento loquitur, ludere ambiguitate verborum, & contentionis segetem spargere, cur Lutherus Synecdochen in verbis Cœnæ confinxit, eamq; tanto conatu propugnauit? Cur tu & alij Metonymiam in verbis Cœnæ, quæ continens pro contento accipitur, Ecclesiæ Christianæ tam impotenter hactenus abtrudistis, ac ea cum istis locutionibus Saccus est auena, Loculus est pecunia, Cantharus est vinum contulistis? Scilicet quando nos Metonymiam in verbis Cœnæ demonstramus & inductione omnium locutionum Sacramentalium comprobamus: docemus Christum ambiguitate verborum nos lusisse: Vbiquitarij verò quando nunc Synecdochen, nunc Metonymiam contenti è verbis Cœnæ, tanquam aquam è pumice elicere conantur, omni culpa vacant, & τὸ ῥητὸν in verbis Cœnæ costantissimè tuentur. Sed benè habet Deum, totius orbis iudicem hæc videre, & Ecclesiam Dei istam libidinem iam intelligere occipere. Vt autem veritatis cupidus Lector intelligat, quo Argumento à te Metonymia in verbis Cœnæ oppugnetur: quo verò à nobis propugnetur: en breuiter & perspicuè vtriusq; argumentum hoc loco repetam. Tu igitur in confutatione tua loco paulò antè in margine annotato Metonymiam è verbis Cœnæ tollis hac voce, Quia non sit verisimile, Christũ in tanto Mysterio & testamento suo ambiguitate verborum ludere voluisse. Hinc, sicut omnes, qui rudimenta Dialectica primis, quod aiunt, labris degustarũt, intelligunt, talis syllogismus conficitur.

Quicun-

Quicunq; in Mysterio magno & Testamento vtitur Metonymia: is vult ambiguitate verborum ludere. At Christum in Mysterio & Testamento suo ludere voluisse nemo Christianus sibi persuaderi patietur. Ergo Christus non vsus est Metonymia in hoc Mysterio & Testamento suo.

Maiorem propositionem, in qua est τὸ κρινόμενον, & quam falsam impiamq; esse paulò antè eiicimus, vt probet Iacobus Andreas, iam rursus, iure omnium disputantium postulamus. Vide Apolog. Gryn. pag. 47.

Nos verò Metonymia in verbis Cœna, omißis hoc loco alijs argumentis, hac firmißima demonstratione asserimus. Vbicunque & quandocunque signo tribuitur nomen, aut proprietas, aut effectus rei significatæ: ibi Metonymiam esse necesse est. *Hanc propositionem nemo negauerit, nisi qui hanc Metonymia speciem prorsus è mundo tollere, hoc est, rem prorsus ἀδύνατον aggredi, & sese omnibus non tam videndum, quàm commiserandum propinare conetur.*

Atqui in verbis Cœnæ, pani & vino, vtpote signo seu Sacramentis externis, tribuitur nomen corporis & sanguinis Christi, & vtriusq; proprietates, hoc est, traditio & fusio pro nobis. *Hanc assumtionem nemo inficiatus fuerit, nisi qui panem & vinum signa seu Sacramenta externa esse inficiari animum induxerit.* Ergo in verbis Cœnæ Metonymiam agnoscent omnes rectè sentientes.

Ad hoc nostrum argumentum vt tandem aliquomodo rotundè, & omißis calumnijs, tergiuersationibus, & digreßionibus, respondeas, te etiam atq; etiam per Dei gratiam Ecclesiaq; salutem monemus & obtestamur.

Sed de Metonymia satis multa: nunc ad reliqua, qua in hoc capite inculcas, consideranda venio. Et valde stolidum est, inquis, quod Grynæus affirmat: Sycophanticè de se dici, quod nomen tantum corporis tribui pani asserat. *Hac est altera tua accusatio, vetus illa quidem, sed adhuc nullo firmo argumento confirmata. Caterum qua ratione illam hoc loco stabilire conaris?* Quare enim Metonymiam ais nisi hanc ipsam ob causam fingit? *Nisi nos τρόπος ἐπιστήμης fallat, sic videris argumentari.* Vide Cucul. p. 126.

Qui asserit aliquod prædicatum de subiecto Metonymicῶs prædicari, Is simul asserit subiecto nomen tantùm prædicati tribui. At asserit in hac Enunciatione, Panis & corpus Christi, prædicatum, corpus videlicet Christi, de

de subiecto, vtpote pane, non nisi Metonymicè prædicari.
Ergo Grynæus docet nomen tantum corporis pani tribui.

Antequam de Syllogismo tuo aliquid dicam, rursus monendus mihi videris de fraude, qua partim à scopo præsentis quæstionis aberras, partim nobis inuidiam conciliare studes. Etenim D. Grynæus non scripsit, Sycophanticè de se dici, quod nomen tantùm corporis tribui pani asserat: quando hæc sunt eius verba loco illo, quem tu arrodis: Stolidum autem tuum commentum est, quòd ais: Nomen tantùm corporis cum pane percipi. *Itaq́ mi Andrea, hoc loco, sicut omnes sani vident & intelligunt, vel apertè calumniaris, vel ea, quæ non satis inspexisti, ne dicam perpendisti, temerè reprehendis: vel te omnibus sensibus orbatum esse ostendis, vtpote cui,* percipere, *idem sit, quod* pani tribui. *Nullum autem ex tribus istis vitijs Theologum tam grandem decebat. Sed ad rem. Negamus igitur, vt res quàm plenissimè expediatur, tuam Maiorem: & negationis nostræ hanc tibi, vt innumeras alias taciti prætereamus, rationem ponderandam proponimus. Fœdus Dei, Genes. 17. de Circumcisione & Pascha Exod. 12. de Agno mactato prædicatur Metonymicῶς. sicut omnes rectè sentientes concedunt, & sicut figurata illius Enunciationis explicatio, quam Deus ipse subiunxit.* Est signum fœderis, Est memoriale transitus, *luculentissimè testatur. Nemo tamen, nisi extremè impius & desperatè blasphemus, dixerit aut senserit, Circumcisionem nihil aliud quàm nomen fœderis, & Pascha nihil aliud quàm nomen transitus habuisse. Cum enim illa Sacramenta fuerint promissionis gratiæ, & beneficiorum Dei cùm acceptorum, tùm accipiendorum, fuerunt præterea augusta & efficacia Spiritus sancti instrumenta res spirituales, & cœlestes significandi, repræsentandi, obsignandi, magis magisq́ insinuandi, & confirmandi. Atq; ob hanc ipsam causam Sacramenta illa externa sæpenumerò accipiunt nomina rerùm, quarum Sacramenta sunt, sicuti multis in locis Augustinus Orthodoxè & Sacramentorũ naturæ congruenter scribit. Vides ergo Andrea, si modo adhuc aliquid, videre cupis, tuam illam propositionem esse non solùm infirmam, sed etiam cum insigni blasphemia, quæ in Deum ipsum, horribili auditu, redundat, coniunctam. In eo autem (vt fontem erroris tui cùm tibi, tùm alijs ostendam) tantoperè aberras, quòd Metonymiam Sacramentalem nondum didicisti distinguere ab alijs prædicationibus metonymicis. Nam illa, sicut sæpè commonstrârunt nostri homines, fit, vt signum dicatur idipsum esse, cui externis sensibus, conuenienti analogia, & ex Dei ordinatione significando sic adhibetur, vt simul intellectui & fidei præbeatur res illa signata, verè & reipsa spiritualiter recipienda & obsignanda. Atq; hoc, mi Andrea non idcirco fit, vt Sacramenta euacuentur, sicuti tu perpetuò, sed profectò calumniosè vociferaris, sed vt hac ratione hominum animi à contemplatione rerum terrestrium*

Vide Apolog. Gryn. pag. 63.

restrium ad considerationem cœlestium, quarum causa Sacramenta instituta sunt & vsurpantur, traducantur. Ne verò noui aliquid à nobis confingi dicere possis, en nostra assertionis sufficientissimum testem, Orthodoxum illum Theodoretum, & ab omni hæreseos suspicione alienum, qui contra Hæreticos sui temporis, à quorum errore vtinam tu quoq; longius abesses, ad hunc modum scribit, in 1. Dialogo, qui ab argumento, quod tractat, ἄτρεπτος *dicitur.* Ὁ δέ γε σωτὴρ ὁ ἡμέτερος ἐνήλλαξε τὰ ὀνόματα. Καὶ τῷ μὲν σώματι, τὸ τοῦ συμβόλου τέθεικε ὄνομα: τῷ δὲ συμβόλῳ τὸ τοῦ σώματος: οὕτως ἄμπελον ἑαυτὸν ὀνομάσας, αἷμα τὸ σύμβολον προσηγόρευσεν. *Hæc ille vnà nobiscum piè docuit: quæ vt tu quoque, cui omnibus modis consultum cupimus, intelligas ad hunc modum reddimus.* Ipse enim Seruator noster nomina permutauit. Itaq; corpori symboli nomen attribuit: symbolo autem corporis nomen. Sic postquàm seipsum vitem nominauit, sanguinem symbolum appellauit. *Ex hisce ergo, quæ bona fide à nobis (noli dubitare) conuersa sunt, intelligis, signo seu symbolo externo & visibili tribui nomen corporis, seu rei signatæ. Iam si quæras cum Eranista & cæteris tuis fraterculis, quos oppugnat Theodoretus, quid causæ sit* τῆς τῶν ὀνομάτων ἐναλλαγῆς *istius permutationis nominum: nihil prorsus audies de bellis tuis similibus, infantis incunis recumbentis, canthari in vino consenti, pecuniæ in loculo asseruatæ, auenæ in sacco latentis: sed hæc tibi respondebuntur eodem in loco, quæ nos paulò ante respondemus.* Δῆλος ὁ σκοπὸς τοῖς τὰ θεῖα μεμυημένοις. ἠβουλήθη γὰρ τοὺς τῶν θείων μυστηρίων μεταλαγχάνοντας, μὴ τῇ φύσει τῶν βλεπομένων προσέχειν, ἀλλὰ διὰ τῆς τῶν ὀνομάτων ἐναλλαγῆς, πιστεύειν τῇ ἐκ τῆς χάριτος γεγενημένῃ μεταβολῇ. *Manifestus est scopus iis, qui sacris initiati sunt. Voluit namq; eos, qui diuinorum Mysteriorum participes fiunt, non aduertere animum nostrum rebus visibilibus, sed per mutationem nominum credere mutationi ex gratia factæ. Et post pauca:* Τὰ ὁρώμενα σύμβολα τῇ τοῦ σώματος καὶ αἵματος προσηγορίᾳ τετίμηκεν, οὐ τὴν φύσιν μεταβαλὼν, ἀλλὰ τὴν χάριν τῇ φύσει προστεθεικώς. *Hoc est, Visibilia symbola appellatione corporis & sanguinis honorauit non mutata eius natura, sed naturæ addita gratia. Hæc autem, mi Andrea, non est illa siue corporalis siue localis corporis & sanguinis Christi, in visibilibus signis inclusio & occultatio, quam vos, nuper admodum ex Lacunis Cardinalis Cameracensis haustam, defenditis: sed est illa gratia, de qua Augustinus præclare loquitur in Iohan. Tractat. 80.* Accedit verbum ad Elementum & fit Sacramentum, ipsum visibile verbum. *Sed hæc ad nonum caput ingenui tui Cuculi, vt tuæ petitioni morem gererem, ex Verbo Dei & perpetuò Ecclesiæ Orthodoxæ consensu responsa sunto.*

DE REI SIGNATÆ perceptione.

Rincipiò, quod non sine gemitu & offendiculo legunt omnes pij, ostendere vis, te salibus, iocis & festiuitate non solum omnibus Theologis, sed etiam Poëtis præstare, dum in re grauissima & augustissima ad hunc modum ludis. Sæpè miratus sum improbitatem Caluinistarum, quod nos Cyclopes & Cœnam Domini Cyclopicam dicere non erubescerent, iam autem quid voluerint, intelligere mihi videor. Dixerat Cuculus alibi: Corpus Christi nunc nusquam nisi in cœlo esse: iam cum de Sacramentali non spirituali manducatione, sermo nobis est, dicit: Furere Iacobum Andreæ, qui neget, se veram rei signatæ cum signo participationem agnoscere. Et quidem de Poliphemo, quantus eius oculus fuerit Vergilius canit: Argolici clypei aut Phœbeæ lampidis instar. Quale autem os, & quantum ei fuisse credas? Neque tamen puto eum simul cœlum & terrā prodigioso ore comprehendere potuisse. Quid igitur de Caluinistis fabulatoribus dicemus, qui tale os fingunt, quod signum & signatum simul accipiat, quorum illud in terra hoc in cœli certò loco subsistat perpetuò. *Ad risum igitur tuum quod attinet, quo tanquam intolerabili Sarcasmo Deo ipsi, illudis & insultas, quid aliud respondeam, quàm illud Platonis,* Ἔστι γὰρ ἐχθρὰ σοφία λοιδορεῖν θεούς, *Odiosa est sapientia Deo conuiciari. Nam quod in tam graui negotio tam leuiter & temere iocatur, quid aliud agere existimari potest, quàm Deum, qui nos non nisi seriò, piè & religiosè de suis Mysterijs cogitare, sentire, & loqui vult, sannis ludibrioq́; exponere. At verò, mi Andrea,* noli peccare: Deus enim non ridetur, *vt tibi pro fabulis Vergilianis grauissimam Apostoli admonitionem in memoriam reuocem.*

Vide Cucul. p. 126.

Gal. 6. v. 7.

Vt autem ostendas te, quod etiam Demosthenes de AEschine sæpenumero dixit, τε ἀνθρώποις ἅμα καὶ θεῷ ἐχθρὸν εἶναι, hominibus pariter & Deo inimicum esse tuum illiberalem iocum aliquod calumniis, quod tibi solenne est, tendire voluisti. De quibus cum autem sæpè sint refutata, paucis tantum tecum transigam.

1. *Ais*, Nos non erubescere cœnam Domini Cyclopicam appellare. *At, mi Andrea, cur in ista tua senectute non erubescis tam apertè calumniari, & tam temerè ea affirmare, quæ falsissima esse tot hominum myriades norunt? Nunquam nunquam Andrea, testibus nostris scriptis, sacrosanctum illud & augustum Domini Christi epulum Cyclopicum nominauimus:*

[illegible]:Deus enim auertat à nobis istam blasphemiam: tibi verò eam calumniam ignoscat & condonet. Vt autem quod res est, edicam, fateor tuam illam oralem manducationem, qua statuitis ipsummet Christi corpus non solùm in Sacramento, sed etiam in rei veritate ore percipi, sensualiter dentibus atteri, & in ventrem traijci, à nostris hominibus Cyclopicam & blasphemam sæpè appellatam esse. Hæc autem vestra opinio plusquàm Cyclopica non est Cœna Domini, sed est Idolum à cardinali Cameracensi & Nicolao Papa in Ecclesiam Dei, nefario ausu, introducta, & à vobis magis magisq́; propagata. Itaque cum Idolum, teste Paulo 1. Corint. 10. nihil sit in mundo, facile intelligunt omnes, Cœnam Domini, quæ res est verè existens, à nobis nequaquam Cyclopicam dici, sed tuam calumniam contra nos fallacia accidentis consistam esse.

2. *Ais*, Nos tale os fingere, quod signum & signatum simul accipiat, quorum illud in terra, hoc verò in Cœli certo loco subsistat perpetuò. *Imò contrarium clamant omnia nostra scripta & disputationes. Quid enim, quæso te, aliud contra vos obtinere ex verbo Dei studemus, quàm rem significatam cum in omnibus alijs Sacramentis, tùm in Cœna Domini non ore sed fide, non dente sed mente verè & realiter percipi? Qua ergo religione dicere audes, mi Andrea nos fingere vnum & idem os cum signum, tum rem signatam accipere? Sed hæc tuis moribus condonentur. Audiamus potius, qua ratione tuam calumniam suffulcias.* Nam de fidei, ais, manducatione inter nos non controuertitur, vt ad eam referre velint aut possint. *Imò verò Andrea, quia nullam nisi fidei manducationem ex verbo Dei didicimus, ac proinde illam solam agnoscimus, propterea rei signatæ perceptionem non nisi fidei tribuimus, & non nisi ad fidei manducationem referimus. Vides ergo quàm tua ratio pro nobis faciat, & quanti erroris te conuincat. Postquam ergo de rei signatæ participatione disputasti, conaris arrodere & eludere, quæ Dominus Grynæus in hoc capite his verbis subiunxit.* Mirum est hunc Aristarchum non intelligere, quam absurda sit promiscua harum vocum vsurpatio, In, sub, cum: nam, quod sub aliquo est, non est in eo, & quod in aliquo est, non est sub eo. *Primùm, ne cui dissimilis sis, salibus & iocis in re seria & magni momenti te oblectas: neque adhuc in tanta tua ætate cogitasti illud Chrysostomi: ὁ γέλως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ διαβόλου ἔργον, Risus in Ecclesia Diaboli opus est. Cæterùm missis tuis indignis iocis, ponderemus potius rationes tuas, quibus tuum errorem eleuare & tegere conaris.* Vide Apolog. pag. 64.

3. *Ais*. Liceat mihi vnum quærere ex Domino Cuculo, quare Scriptura dicat: Christum esse Deum, & Deum esse in Christo. *Quid autem, dic nobis acutissime disputator, hoc tuum ἐρώτημα ad rem facit? aut quomodo, obsecro te, tuum errorem excusat? aut quis intelligens te ita argumentantem feret?* Vide Cucul. pag. 127.

Scriptura dicit: Christum esse Deum, &, Deum esse in Christo: Ergo non est absurda harum vocum In, sub, cum, promiscua vsurpatio.

Non certè, sicut omnes vident, rectiùs argumentaris hoc loco, quàm is, qui ex baculo in angulo stante collegit Christum esse natum in Bethlehem. Illud verò, vt ad tuum interrogatum aliquid respondeam, te profectò, qui in studio Theologico tot annos iam consumpsisse nonnullis videris, omnibus modis indignum est, quod Lutheri auctoritate, sicut Elenchus noster superiori anno docuit, fascinatus nondum videre potes, duas illas enunciationes, quas affers, nequaquàm idem significare aut pro ijsdem vsurpari posse. Etenim prior illa, Christus est Deus, *ostendit nobis, quis sit Christus respectu suæ personæ, videlicet non tantùm homo ex Iudæis natus, sed etiam verus & æternus Deus laudandus in secula. Posterior verò, non quòd sit Christus, sed quòd Deus nobis in Christo & per Christum nobis præstiterit, explicat. Itaque istæ duæ enunciationes, quæ in eodem loco ponuntur planè idem volunt.* Deus reconciliauit nos sibi per Christum, &, Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. *Etenim vt nôrunt linguæ Græcæ non omninò rudes, participia apud Græcos iuncta cum verbo substantiuo naturam verborum induunt. Ac ne tibi, quem hæc omninò fugere non ignoramus, fumos vendere videamur, en nostræ explicationis clarißima exempla, quæ rectè à Platone ὅμηρος τοῦ λόγου, prades & obsides sermonis dicuntur.* Ἐγένετο Ἰωάννης βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ κηρύσσων, *Erat Iohannes in deserto baptizans & prædicans, hoc est, Iohannes in deserto baptizabat & prædicabat. Marci 1. v. 4.* ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, Erat enim docens eos, tanquam auctoritatem habens, *hoc est,* Docebat eos, vt auctoritatem habens. *Itaque ex his intelligere non est difficile, Aliud esse, quando dicitur, Christus est Deus, &, Deus reconciliauit sibi mundum in Christo; quia illa enunciatio, sicuti diximus, Christi Personam, hæc verò eius officium nobis declarat. Atqui idcirco ineptè à te hæ duæ enunciationes partim fallacia diuisionis, partim ignoratione figuræ dictionis adhibentur ad probandum has duas idem significare:* Panis est corpus Christi, &, In pane est corpus Christi. *Nam si duæ istæ, sicut iam rebus necessarijs addiximus, non idem significant: necessariò aduersus te relinquitur, neq; hasce idem significare, eo videlicet sensu, quo tu tuique arbitramini.*

2. Corint. 18. & 19.

2. *Ais*: Quare Scriptura dicat: Christum sedere ad dexteram Dei, à dextris Dei, in dextra Dei, num & hic insulsa sit Spiritus sanctus promiscua illa Syncategorematum vsurpatio? *Neque hoc tuum interrogatum, Andrea, ad præsentem quæstionem quicquam attinet.*

Quari-

quaeritur inter nos de loco, in quo sit corpus Christi, dum Sacra Coena administratur. Nos cum Sacra scriptura & omni Orthodoxa antiquitate asserimus, corpus Christi manere in Coelo, in quod visibiliter ascendit: nihilominus tamen à nobis in vsu Coenae instrumento fidei & mediante Spiritu sancto percipi, applicari & ad vitam aeternam teneri. Tu verò cum tuo grege nouè & monstrosè fingis nunc Corpus visibiliter & corporaliter esse in pane, nunc sub pane, nunc quocunque tandem modo cum pane: atque hac ratione ineptè & contra omnes Grammaticos harum vocum significationes distinctas confundis: quod D. Grynaeus non immeritò reprehendit. At verò, mi homo, quando disputatur de sessione Christi ad dexteram Dei, non certè quaeritur de loco in quo sit Christus (licet ex scripturis constet, Christum non nisi in Coelis, sedere ad dexteram Patris) sed quaeritur de gloria & Maiestate, de regno & potentia, in quam Christus post discessum ex hoc mundo est euectus. Ac proinde illarum vocum vsurpatio promiscua, cum in omnibus eadem sit metaphorica locutio, non perinde, vt tua illa, est inepta. Vides ergo, Andrea, in quas angustias te tua consubstantiatio redigat.

3. *Ais:* De Patribus quid dicetur, qui promiscuè his vocibus vsi sunt, num Cucule Aristarchia etiam insulsitatis ipsos accusabis? *Conuiciandi partes tibi libenter relinquimus Andrea. Ad rem verò ipsam quod attinet sic habito. Patres Orthodoxos, à quibus tu longissimè abes, his vocibus rectè, piè, & verbo Dei conuenienter promiscuè sine discrimine vsurpasse, sed non ea mente, qua tu opinaris. Etenim quòd illi dixerunt corpus Christi in, sub, cum pane manducari, non ad corporalem illam corporis in pane, nec ad crassam illam tuam consubstantiationem corporis & panis, de qua ne per somnium quidem cogitarunt, retulerunt: sed ita potiùs locuti sunt ad significandam relationem illam & σχέσιν signi & signati, quam nos cum ipsis asserimus & tuemur. Vnde Patribus, sicut aliàs productis ipsorum testimoniis aduersus te docuimus, in & sub pane idem significant, quod in & sub Mysterio & Sacramento, seu Mysticè & Sacramentaliter. Ac proinde quiuis intelligit, Patrum auctoritatem te nec iuuare, nec accusari a nobis insulsitatis cùm inter tuam opinionem & ipsorum doctrinam plurimum intersit.*

4. *Ais:* Praeterea ô Cucule, tui promiscuè his vocibus vsi sunt: Panis est corpus Christi: cum pane est corpus Christi: sub pane est corpus Christi: annè etiam ô Aristarche, tui homines doctissimi illi, insulsi tibi sunt? *Quid audio Andrea? An ignoras, nostros dum promiscuè istis vocibus cum Patribus vterentur ad coniunctionem illam signi & signati σχετικὴν respexisse? cuius respectu istarum vocum idem est vsus eademque potestas, vt nôrunt omnes, qui Ecclesiastici sermonis non planè sunt insolentes. At verò, mi homo, tibi etiam atque etiam cogitandum est,*

istarum vocum, si ad corporalem & substantialem duorum corporum in eodem loco coniunctionem referantur, sicuti à te referuntur, nequaquàm vnam & eandem, si propriam earum potestatem consideres, significationem esse posse: quod nisi vlerò concesseris, à pueris quoq; ludibrio exponeris.

5. *Ait:* Vt concludam hunc locum, gratias tibi demus Cucule, qui fateris nos promiscuè his vocibus vsurpare, qui aliàs nodum in scirpo quærens, vocem IN, exagitas, quasi corpus Christi in pane credamus, sicut infantem in cunis, aut vinum in cantharo. *Atqui Andrea, pro eo potius gratia tibi agenda erant, si tam gratum esse voluisti, quòd D. Grynaeus non tantum fatetur, te istis vocibus promiscuè abuti: sed etiam de errore Grammatico, hoc est, de insulsa istarum vocum promiscua vsurpatione tam fideliter monuit, teq; eo liberare voluit. Sed vt in alijs rebus plurimis, ita in hac quoq; à scopo vero quàm longißimè aberras.* Neq; verò tibi iniuria vlla facta est à D. Grynaeo, si quando affirmauit, te docere, panem eodem modo dici corpus Christi, quo cunæ infans, aut cantharus vinum, ac proinde corpus Christi eodem modo in pane esse à te statui, quo infans in cunis, & vinum in canthero esse dicitur: siquidem tu superioribus annis bellas istas similitudines perpetuò in ore & amore habuisti. Quòd verò earum, vtpote quæ cum Sacramentis nihil plane commune habeant, tantopere te iam pudere accipit, id nec D. Grynaeo nec vlli alij hominum, quàm tibi ipsi præstandum fuerit. Et hæc ad decimum caput, vt desiderio tuo satisfacerem, respondere volui.

DE MANDVCATIONE Infidelium.

Vrsus calumniandi partes tibi totas relinquimus: nec admodum, quo iure quaue iniuria ex Formula Concordiæ creueris, laboramus: cum id non nobis sed tibi præstandum sit. Quare ad rem ipsam protinus accedamus, & quomodo pro tuis clientibus pugnes videamus.

Apolog. pag. 64. & 65. 1. *Repetis igitur antè omnia, & quidem rectè isthuc facis, Argumentum D. Grynæi, quo ille manducationem infidelium refutauit ad hunc modum.*

Simpliciter Impoßibile est, non viuificari eos, qui manducant Christi carnem & bibunt eius sanguinem: sicut etiam simpliciter Impoßibile est, viuificari eos, qui non manducant Christi carnem: nec bibunt eius sanguinem.

Atqui

Atqui nemo fidelium non viuificatur: contra nemo fidelium viuificatur.

Quare certißimum est, fideles quidem manducare Christi carnem: infideles autem eandem non manducare.

Quid ergo ad hæc Iacobe? Nihil nisi petitionem principij & Ambiguitatem verborum, qua te, ne nudus conspiciaris, tegis, respondes? Nam primo pro confesso sumis, de quo tamen maximum est certamen, videlicet duplicem esse corporis Christi propriè sic dicti manducationem, spiritualem nempe & oralem, cum ais: Aut enim loquitur Cuculus de manducatione spirituali, de qua Iohan. 6. aut de Sacramentali. Si de priori, cum quo contendit? aut quem habet aduersarium? *Primò de spirituali manducatione carnis Christi loquitur Grynæus: deinde in ea sibi nobiscum, Capernaitarum & Nicolai Papæ sobole, magnum certamen, esse asserit: vt pote qui præteream, vestros illos Patriarchas seculi, oralem quandam fabricastis, & magno cum dedecore nominis Christiani nobis obtruditis. Sed audiamus alteram tui dilemmatis partem:* Si vero, *inquis*, de Sacramentali manducatione accipienda sit, Maior simpliciter falsa est. *Concedimus totum, quod hic sumis Andrea. Cæterum audiamus rationem tuæ assertionis:* Primò enim, *inquis*, si simpliciter impossibile est, non viuificari, qui non manducant, carnem Christi, & bibunt eius sanguinem Sacramentaliter, tùm non sola fides, sed solus Sacramenti cœnæ Domini vsus nos saluos faciet, sine quo viuificari posse (ait ille) est simpliciter impossibile. *Vt vitia teste Cicerone, sæpè induunt naturam virtutum, vt ab ijs vix discerni poßint: ita tu quoq; Andrea, qui ab Orthodoxo vetustatis consensu quàm longißimè iam pridem discesisti, sermonem tuum Ecclesiasticum imitari vis. Ne autem hac ratione imperitis fucum facias, paucis aliquid dicam de manducatione Sacramentali, quam cum Patribus, quantum ad verba attinet vsurpas, quantum verò ad rem ipsam penitus corrumpis. Etenim Sacramentalis manducatio, tibi tuisq; est, qua corpus Christi in & sub pane Cœnæ ore corporis manducatur. At verò Orthodoxis Patribus Sacramentalis manducatio nihil aliud significat, quàm Sacramentorum, hoc est, externorum elementorum externa & corporalis manducatio. Et hoc cùm ex aliis Patrum scriptis, tùm verò ex Augustini loco, qui est Tractat. in Ioh. 26. colligitur.* Huius rei Sacramentum, id est, vnitatis corporis & sanguinis Christi, alicubi quotidie, alicubi certis interuallis dierum in Dominica mensa præparatur, & de mensa Dominica sumitur: quibusdam ad vitam, quibusdam ad exitium. Res verò ipsa cuius Sacramentum est omni homini ad

vitam, nulli ad exitium, quicunq; eius particeps fuerit. *Vides ergo Andrea, quomodo Augustinus manducationem Sacramenti, seu manducationem Sacramentalem opponat rei signatæ perceptioni: Vides etiam, quomodo per manducationem Sacramentalem signi externi, non verò rei signatæ oralem perceptionem intelligat: Vides deniq; quomodo Sacramentali manducationi, hoc est, symbolorum siue rei signatæ perceptioni exitium, perceptioni verò rei signatæ viuificationem sine omni exceptione tribuat. Vt verò de mente Augustini omnes dubitandi causa præcidatur, accipe, quæ Augustinus paulò post subiunxit.* Qui non manet in Christo, & in quo non manet Christus, proculdubio nec manducat spiritualiter carnem eius, nec bibit eius sanguinem, licet carnaliter & visibiliter præmat dentibus Sacramentum corporis & sanguinis Christi: sed magis tantæ rei Sacramentum ad iudicium sibi manducat & bibit. *Hæc ille: è quibus vides & intelligis, non rem Sacramenti, sed Sacramentum externum & visibile ad iudicium manducari: non ab impiis pariter & piis, sed à solis piis carnem & sanguinem Christi percipi. Nisi velis Sacramentum corporis & sanguinis Christi esse ipsum quoque corpus & sanguinem Christi: atq; adeò aliquid sui ipsius repugnante relatorum natura, esse Sacramentum. Cum ergo, Andrea tibi quoque populo & scena, vt dicitur seruiendum sit, pudeat tandem te, in quem totius ferè Sueuiæ oculi coniecti sunt, pudeat inquam, in re tam clara, tam omnibus obuia & omnium oculis explicata velle hominum simplicitate abuti. Desine, moneo, Sacramentalem manducationem signi & rei signatæ perceptionem definire, cum Orthodoxi Patres, sicuti iam ostendimus, eam ad signi tantum perceptionem referant. Ne verò diutius in re manifesta operam ludere videar, dico Andrea, D. Grynæum hoc loco de spirituali manducatione ipsiusmet carnis Christi, præterquam nulla omnino est, loqui, atque de ea Augustini verba Tractat. 26. In Iohanne rummanda propono.* Qui manducat meam carnem (inquit Augustinus sub persona Christi) & bibit meum sanguinem. Hanc ergo non habet, qui istum panem non manducat, nec istum sanguinem bibit: nam temporalem vitam sine illo homines habere non possunt, æternam vero omnino non possunt. Qui igitur non manducat eius carnem nec bibit eius sanguinem, non habet in se vitam: & qui manducat eius carnem & bibit eius sanguinem habet vitam. Ad vtrumq; respondet, quod dixit æternã. Nõ ita est in hac esca, quam sustentandæ huius temporalis vitæ causa, sumimus. Nam qui eam non sumpserit non viuet: nec tum qui eã sumpserit, viuet: Fieri enim potest, vt senio, vel morbo vel aliquo casu plurimi & qui eam sumserint, moriantur. In hoc verò cibo & potu,

hoc

hoc est, corpore & sanguine Diuino non ita est. Nam & qui eum non sumit, non habet vitā, & qui eum sumit habet vitam, & hanc vtiq; æternā. *Nunc reliqua in hoc capite, quibus D. Grynæi Argumenta ar-rodis, paucis perstringā, ne tibi amplius tergeuersandi vlla relinquatur causa.* Vide Cucul, p.128.

1. *Ais igitur*: Deinde simpliciter falsum est & alterum membrum maioris, quo dicit simpliciter impossibile esse, non viuificari eos, qui manducant Christi carnem & bibunt eius sanguinem. *Hæc tu: quæ si verè dicuntur: quid statuetur de dicto Christi: Qui edit meam carnem, & bibit meum sanguinem habet vitam æternam? Ioh. 6. v. 54.*

2. *Ais deinde*: Nam quod ait. Non posse quenquam esse simul membrum Christi & meretricis. Respondeo, verè id dicitur, nec enim quisquam nostrum docuit ideò impænitentes membra Christi fieri, sed potius reos corporis & sanguinis Christi esse, quæ in iudicium accipiant, quemadmodum & Augustini testimonia in eandem sententiam intelligenda esse alibi dictum est. *Ergo, vtcunq; Augustini testimonia detorqueatis & violetis, necessariò relinquitur; quod à nobis asseritur, impios corpus Christi non manducare, nec sanguinem eius bibere: quando teste Orthodoxa Ecclesia, nemo, nisi qui membrum Christi est, corpus Christi manducat & sanguinem eius bibit. Ac vt pius lector videat, quam verè ista à nobis affirmentur, rursus Augustini sententiam tibi considerandam propono.* Nec isti ergo dicendi sunt manducare corpus Christi, quoniam nec in membris computandi sunt Christi. Vt enim alia taceam, non possunt simul esse & membra Christi, & membra meretricis. Deniq; ipse dicens: Qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in eo: ostendit quid sit non Sacramentotenus, sed reuera corpus Christi manducare, & eius sanguinem bibere, hoc est enim in Christo manere, vt in illo maneat & Christus. Sic enim hoc dixerit: tanquam diceret: Qui non in me manet, & in quo ego non maneo, non se dicat aut existimet manducare corpus meum aut bibere sanguinem meum. Non itaq; manent in Christo qui non sunt membra eius. *Ergo teste & interprete Augustino, constat; neminem, neminem inquam qui non sit membrum in Christi corpore, corpus Christi manducare posse.*

3. *Ais*: Et ridiculus est Cuculus, qui dictum Christi Iohan. 6. huc accommodat, cum etiam ipse Caluinus ad spiritualem manducationem referendum velit, & ineptos iudicet, qui de Sacramentali manducatione accipiant. *Rectè sane Caluinus, qui cum Patribus Sacramentalem manducationem signi seu Sacramenti perceptio-*

nem interpretatur. Ad quam referre concionem Chriſti Iohan. 6. ineptum certè foret. At verò dicere Andrea, concionem illam ad rei ſignata ſeu ſpiritualis in Sacra Cœna perceptionem explicandam & comprobandam nihil facere aut non pertinere: hominis ineptiſſimi eſt, & ſtolido ſupercilio totam Orthodoxam Antiquitatem aſpernantis: quæ certè, ſicut ex ſcriptis apparet, vno ore & Corde concionem illam hactenus ad Cœnam retulit, idque piè & verbo Dei congruenter.

4. *Ais:* Quòd verò ait: In æternum hoc theorema ſtare: vis viuificandi à corporis Chriſti communione ſeparari nequit. Reſpondeo: Non ſeparatur ideo vis viuifica à corpore Chriſti, quòd eam in impiis non exercet. *Rectè. At ſeperatur hac ratione à communione corporis Chriſti: quod nunquam fieri poſſe omnis ſcriptura Sacra & totus Orthodoxorum Patrum chorus luculenter confirmat. Aliud ergo eſt dicere, vim viuificandi non ſeparari à corpore Chriſti, & aliud vim viuificandi non ſeparari à communione corporis Chriſti: quia corpus non niſi communicatum viuificat. Quæ duo dum tu ineptè confundis, malitioſè animi tui candorem rurſus probas.*

5. *Ais:* Vnus & idem ſol ſuo calore indurat lutum, liquefacit ceram, in luto non ſeparatur vis liquefaciendi ab eius calore, nec in cera vis indurandi. Quanto verò magis in Chriſto. *Atqui vnum & idem tuum ſimile duas diuerſas eaſq; grauiſſimas fallacias operatur. Primùm enim petit principium: quia conſtat lutum & ceram eodem modo comparata eſſe ad ſolis calorem percipiendum, vnde mirum non eſt, ſi pro diuerſis qualitatibus diuerſimodè eo afficiantur: Atqui cùm fideles & infideles ratione priuationis opponantur, & quæratur adhuc, vtrum infideles non minus quàm fideles ipſam corporis Chriſti ſubſtantiam percipiant: nemo non videt te incertum per incertum probare. Oportet enim te priùs probare corpus Chriſti ab infidelibus percipi, & deinde tum demum ſimile illud tuum ſpeciem aliquam veri habebit, & corpus Chriſti perceptum mortificare docebit. Deinde verò in ſimili tuo magna eſt diſſimilitudo: Etenim ſi corpus Chriſti eodem modo viuificat fideles & mortificat infideles, quo ſol ceram emollit, lutum verò indurat: tum ſequetur corpus Chriſti viuifica ſua vi alios viuificare alios mortificare. Quare? quia ſol vna & eadem operatione, vna & eadem vi in diuerſis ſubiectis contrarias illas operationes perficit. Atqui Chriſtum viuifica ſua vi partim viuificare, partim mortificare vix dicere audebit: Ergo fateberis, tuum ſimile planè diſſimile eſſe & in vtrumq; latus claudicare.*

6. *Ais:* Notatu dignum eſt, quod ait: Paulum nuſquam docere, impœnitentes ſeu infideles corpus Chriſti manducare, ſed

eos

eos tantùm, qui castigentur, ne cum hoc mundo damnentur, quod de infidelibus non possit accipi, cùm illi nisi resipiscant, pereant. *Quid verò tu contrà?* Hactenus in voce, indigni, ais, sed vt plurimum corporis effugium sibi patere crediderint Caluinistæ: ideò dixerunt corporis.

Numquam Andrea incauto Lectori fucum facies consueto tuo secundùm plures interrogationes vt vnam paralogismo. Quid enim? Scis proculdubiò in vsu Sacræ Cœnæ duplicem esse indignitatem: aliam personæ, infidelitatem, videlicet, qua qui laborant, indigni sunt mensa & poculo Domini, & his Sacramenta cedunt in æternum exitium. Alia verò est indignitas tractationis, eaque rursus duplex, alia in Impijs, quæ nihil aliud est, quam veræ reuerentiæ externæ & internæ, ignoscentiæ, dilectionis, seriæ peccatorum deplorationis, resipiscentiæ, meditationis beneficiorum Christi, studij vitandorum scandalorum omnium priuatio: & hi meritò dicuntur rei fieri non percepti, sed spreti, & quasi pedibus conculcati corporis Christi, ac proinde æternum sibi manducare iudicium. Alia est in fidelibus & pijs, quæ nihil aliud est, quam virtutum modò nominatarum remissius studium, & frigidior sensus, & languidius exercitium. Et ob hanc negligentiam edunt sibi Iudicium & pœnam temporariam, cuius finis est, vt excitentur ad ardentius Christianarum virtutum studium, & salui fiant. Atque tales erant Corinthij quos Paulus ait, sibi comedere non κατάκριμα, sed κρίμα iudicium, quod ibidem definitur pœnis temporalibus, morbis nimirum & morte; & quod παιδεύσεις, id est, paterna salutarisque castigatio appellatur: quos & fratres suos appellat: quos mundo æterno supplicio mactando opponit: & quibus se quoque annumerat.

Sed quid contra hæc, quæ ex Paulo afferuntur, Ibidem crocitas Andrea? Cuculus, *ais*, nouum affert coccismum? *Atqui quomodo tibi, homini Lutherano, nouum est, quod ex Paulo, hoc est, verbo Dei, totidem verbis describitur, explicatur, & propugnatur? Sed perge.* Verum iam dudum, ais, explosus est à suis. *Qui verò sic*: Quia Caluinus ait: si rite vis vti beneficio Christi, fidem afferas & pœnitentiam. *Quid ergo inde elicis, quod nostræ sententiæ reclamet?* Si igitur hæc digna erat, *ais*, Corinthiorum *præparatio: quid indigna esset communicatio, quis non intelligit? Verùm enimuerò quis negauit vnquam, eos dignos esse, qui fide & pœnitentia vacui ad Cœnam Dominicam accedunt? Sed, tu quoque inuitus, vt ex ijs, quæ paulò antè diximus, apparet, nobis vicissim dabis etiam in pijs & fidelibus aliquam esse indignitatem, talem nempe, qualem antea descripsimus: ac proinde, si candidè agere volueris, fateberis te & fallacia à non consequenti, & ὁμωνυμία vocabuli ludere. Nunc, si lubet, perge:* Et rursus varij sunt gradus indignitatis, & aliqui grauius, aliqui leuius peccant. *Ast vbi acumen* Vide Cucul. p. 130.

quum est Andrea? Satin sanus es? qui Caluinum nostram sententiam tam aperte confirmantem nobis opponis, & tibi tot modis aduersantem in tuas partes rapere conaris? Recognosce enim nobiscum Caluini verba & videbis ab ipso non vnum genus indignorum, nec vnum pœna genus ipsorum constitui. Ideoque, inquit Caluinus, varij sunt gradus indignitatis, vt ita loquar: & aliqui grauius aliqui leuius peccant. Ingeret se quispiam vel scortator, vel periurus, vel ebriosus, vel fraudator, absque pœnitentia: quum atrocis in Christum contumeliæ signum sit tam supinus contemptus, non dubium quin Cœnam percipiat suo exitio quisquis talis est. Veniet alius nullo insigni aut notabili vitio occupatus, sed tamen non ita comparatus animo vt decebat: quum securitas hæc aut negligentia signum sit irreuerentiæ, Dei etiam castigatione digna est. Quemadmodum ergo varij sunt gradus indignæ manducationis: ita hos leuius castigat Dominus, alijs asperiores pœnas infligit. *Ad Bezæ verba, quæ citas pro te, eadem prorsus est responsio.*

7. *Ais*: Calumnia autem est, quod tribuit nobis, quasi ipsa per se participatione & ipso vsu, vt loquitur, reos fieri doceamus, *Quid ergo Andrea sibi volunt ista tua verba, è quibus Grynæus sua desumsit?* Apertè verò contrarium Apostolus Paulus testatur, videlicet IN VSV Sacræ Cœnæ non solùm fideles, sed etiam indignos & impœnitentes corporis Christi participes fieri. Non autem ad viuificationem, sed ad Iudicium, quos IN VSV huius Sacramenti reos fieri dicit corporis & sanguinis Christi, quia non diiudicent corpus Domini. *Itaque si hæc calumnia est, eam tibi ipsi imputes necesse habebis. Quid autem? quoniam calumniam esse probas?* Et ipse Cuculus nos excusat, vi veritatis adactus, dum ait: Dicitis reos fieri, quia non dijudicant corpus Christi. *Scilicet hæc egregia est vestri excusatio, ostendere nimirum, nos in patrocinio clientum nostrorum bellam contradictionem nectere: id quod D. Grynæus, his verbis fecit*: Tibi ipsi autem fœdè contradicis, quando primum hoc dicis, istos reos fieri manducati corporis Christi: postea cum Paulo vi veritatis adactus, fateris, reos fieri, quia non dijudicent corpus Christi. *Hoc si te excusare est, dic nobis, quid sit te accusare?*

Vide Confutat. Disput. Heidelberg. p. 45. & 46.

Apolog. pag. 67.

8. *Ais*: Quod verò addit, qua fronte corpus Domini manducare & sanguinem eius bibere illos dicamus, quos Paulus panem edere & è poculo bibere affirmet, cùm Metonymiam negemus. Et quàm probè tibi constes ait, annè vides? *Hæc ex D. Grynæo: sed quid tu ad illa?* Respondeo: Imperitiæ tuæ, ô Cucule, aliquid

quid tribuendum est. Si enim studia tua confirmasses solidius, & quid Sacramentalis vnio esset, didicisses, nunquam tam stolide nec tu quæsiuisses, nec nobis insultasses. *Vtcunq; tumultueris, tamen nunquam ex illis Pauli verbis colliges impios manducare corpus Christi, nisi concedas rem signatam de signo & vicissim (siquidem relata sunt ἀντιστρέφοντα) metonymicῶs prædicari. Prodigiosam verò vestram vnionem Sacramentalem non ignoramus: qua fingitis corpus Christi esse realiter & substantialiter in pane, sicut auena in sacco, vinum in cantharo, pecunia in loculo. Quæ si vera est vnionis Sacramentalis explicatio: concedatis oportet, corpus Christi cum omnibus arborum folijs, cum omnibus cantharis ceruisiarijs, cum omnibus deniq; creaturis Sacramentaliter vniri: quia in ijs non minus à nobis constituitur, quàm in pane Cœnæ.* Habes ergo *Falconem, sicut petijsti, completum.*

BREVIS ET PERSPICVA RESPONSIO AD PRODROMVM Labyrinthi Iacobandreani.

Actenus igitur ad tria illa capita responsum est
Andrea: nunc consequens est, vt Labyrinthi tui structu-
ram paucis quoque considerem: & quàm ruinosa & te di-
gna sit rectius intelligere possis. Ne autem illa ἀκέφαλος
plane esset, præmisisti præfationem ad me scriptam, ca-
lumnijs & sarcasmis refertam: de quibus breuissime re-
spondebo. Appellas Falconem nostrum: Abortum nu-
I. dum, crudum & penitus immaturum. Vnde conijcio, te, hominem hu-
manissimum, scilicet, commiseratione ductum noluisse in eo oppugnando ali-
quid operæ & temporis ponere: sed maluisse, vt vertiginosum tuum caput o-
mnibus probares, & tædium temporis falleres, Labyrinthi structuram exordi-
II. ri: Ais præterea, viros doctos & cordatos iudicasse tibi grauissimas
causas esse, propter quas ne verbulum quidem mihi responde-
res. Inter cæteras autem illa, proculdubiò, grauissima fuit Andrea, quòd isti,
cum sint docti & cordati, facilè animaduerterunt, te, dum mihi responderes,
tui non dissimilem fore, hoc est, conuicijs, calumnijs, mendacijs, sarcasmis im-
pudentibus potius, quàm rationibus certaturum esse. Quo certè agendi modo,
tuæ Vbiquitariæ factioni, sicut docti isti & cordati viri, quos ego noui, & quos
facilè, si voles, nominabo, non diffitentur grauissimam ignominiæ notam inus-
sisti. Huc accedit & altera causa, quod isti facilè iudicare potuerunt, Falco-
nem nostrum te nimirum tot criminum, calumniarum, sophismatum & er-
rorum conuicisse, quot tu vel probabiliter refutaturus nunquàm esses: ac ideir-
co satius esse & Vbiquitariæ cohorti consultius, si ista silentio tuo tegerentur
& sepilirentur. Illud verò lepidi tui capitis astutum commentum est, quod me-
am Apologiam, vnius literæ præpositione eludere, atque si in Lapologiam
conuerteris, expugnare te posse tibi imaginaris. Neq; docti viri & cordati,
qui rerum causas rectè ponderare solent, casu factum esse arbitrantur, vt me-
um illud scriptum, cuius certè me neutiquam pudet, Lapologia à te, festiuo sci-
licet ioco, vocitaretur: cum Lapparum & tribulorum tuarum calumniarum,
quibus me tanquam Lapitha quidam obruere voluisti, omni posteritati certis-
simum documentum sit futura. Sed hi sunt mores tui, vt quæ refutare non
III. possis, ea tuis cachinnis & sannis extenues & eludas. Addis, Meos Sacra-
mentarios meam stupiditatem nunc quoque deplorare. Si Sacra-
mentarios appellas, qui in Sacra Cœna consubstantiationem pariter & tran-
substan-

substantiationem oppugnant, ac veram de Sacra Cœna doctrinam amplectuntur & tuentur, eos meos esse non inficior. Illos verò meam stupiditatem deplorare tantùm abest, vt me literis & voce perpetuò cohortentur, ne in oppugnanda Chimera vbiquitaria defatiger. Sed tibi, homini ætate iam grandi, quicquid in buccam venerit, effutire temerè licet. Cæterum quid tu facto opus esse duxisti Andrea, cùm viri docti & cordati tibi, ne mihi responderes, auctores essent, & cum planctum meorum Sacramentariorum, quo meam stupiditatem deflebant, exaudires? Ego tamen, ais, ne vel inuictum te crederes, vel manus me dare atq; harena cedere, falsò persuaderes tibi, respondere paucis volui. *Si verò: quod Aristoteles, 1. Ethicorum prudenter ex Hesiodo repetijt, tecum perpendisses, videlicet hominem esse nullius pretij, qui nec sibi consulit, quòd ex vsu est, nec bene consulenti morigeratur, maturè ab hoc tuo proposito destitisses. Quid enim, quæso te Andrea? An non vtrumq;, quod præcauere voluisti, tibi vsu venit? An non me in meo Falcone his armis, quæ expugnari non possunt, vsum esse, tu ipse tuo præconio luculentissimè significasti, cum nullum eorum euertere, vel ausus fueris vel potueris? Nominas igitur Falconem meum crudum & immaturum abortum; vociferaris me purulentis conuicijs, putridissimis calumnijs pugnare: sed istarum rerum nihil probare potes. Quod certè omnibus intelligentibus argumento est Falconem nostrum etiam tuo testimonio in victum esse. Deinde verò, suscipe Andrea ad punctum temporis hominis sobrij cogitationem, & facilè animaduertes te harena omnino discessisse, & abiecto clypeo stationem tuam timidè deseruisse. Excusanda enim erant tibi, mî homo, si legitimè pugnare volebas, graues istæ calumniæ, impudentia mendacia, graues errores, quibus Cuculum tuum scatere noster Falco luculentissimè demonstrauit. Hic tibi pes figendus, hic consistendum, ex hoc loco pugnandum erat Andrea inuictissimè. Quid verò tu? Procul hinc resiliens, labyrinthi fabricam nobis exhibes, & nobis præstanda esse putas, quæ alij diu ante nos non vsque adeò commodè, si tibi fides habenda est, scripserunt. Nihil ergo restat, quam vt pueri nanijs decantent illud Aristophanis de te: Ἀπὸ βαλεῖ τὴν ἀσπίδα. Scis autem quo loco olim ῥιψάσπιδες apud Græcos habiti fuerint. Cæterum anxietas & metus animi tui te ita perplexum & implicatum reddit, vt quid loquaris aut scribas planè non attendas. Nam modo dixisti te mihi, hoc est, meo Falconi responsurum esse: nunc verò repentè & è vestigio animo & consilio mutato, ais te, mihi non responsurum esse. Non possum hoc loco mihi temperare, quin illud Horatij vsurpem.* IV.

Quo teneam vultus mutantem Prothea nodo.

QVid verò, quò minùs mihi respondeas, obstat & impedit te Andrea?

Nempe, *ais, Falco tuus est monstrum neque caput neque cauda est, vestibulum libri tui est insulsum, insipidum, item ais liber tuus mancus & mutilus erat. Certè Andrea tua scripta, consentientibus omnibus doctis viris, hisce tuis Epithetis ad viuum depinxisti: Inprimis verò istis elogijs digna est Analysis tua Epistola ad Romanos, & postrema tua de Cœna & persona Christi confessio. Ista enim duo scripta, quæ quasi Cygneam cantionem esse voluisti, & capite & cauda destituuntur, mutila, manca, confusa, indocta omnino sunt: adeò vt ab omnibus doctis tanquam alter Mandrabulus meritò videaris: imò quod sæpe Tubingæ intellexi, etiam tuis discipulis fabula sis.*

VI. *Palmarium verò sarcasmorum tuorum in eo tibi relictum esse arbitraris, quod Typographus meus pagina vltima scripsit, cætera imprimi non potuisse, cum tardius missa fuerint. Nam hinc duo te colligere posse iudicas: alterum, Typographum meam siue inscitiam, siue ignauiam, accusasse: alterum, me praueloci cursu instar Satanimiæ nauis etiam vltra casam præteruectum esse. Sed audi Andrea si perrexeris tam iniquus esse in me iudex: certè ab alijs ijsdem criminibus, & quidem meritò, condemnaberis. Quid enim? Beumlerus ignauia accusatur, & inscitia temeritatisq́; condemnatur: quia suum scriptum ita Typographo tradidit, vt vno & eodem tempore non simul prodire posset. Nam hic est, nisi me tua Vbiquitaria logica fallat, sarcasmi tui Elenchus. Quid ergo? Andreas, sicut paulò ante vidimus, recepit se Beumlero responsurum esse: & mox se responsum dilaturum esse, vt constans est, affirmauit: iam verò, cùm responsum vix ac ne vix quidem exorsus sit, librum tamẽ suum edendum curat: & Typographus Tubingensis dignißimo suo Cancellario morem, ita vt par est, gerens responsum mancum, mutilum, nudum, crudum, confusum imprimit, & per totum orbem diuendit. Itaque si elenchus Iacobandreanus firmus est, Iacobus Andreas, hoc ipso facto à suo Typographo & imperitia, & ignauia, & temeritatis insimulatur, imò conuincitur. Præterea Iacobus Andreas Labyrinthũ Vbiquitarium fabrificari magnificè instituit: At pro labyrintho labyrinthi nudum, crudum, confusum siue prodromum siue porticum Typographus Tubingensis nobis obtrudit: perfectam autem eius structuram Iacobus Andreas in aliud tempus, in Kalendas videlicet Græcas reijcit. Quid ergo restat, quàm vt Typographus Tubingensis magnificum suum Præpositum magnifica inscitia, ignauia & temeritatis reum agat? Sed vereor, ne errem. Beumlerus est ignauus, est inscius, est temerarius, quia ex vndecim capitibus Cuculi Vbiquitarij ad tria non respondit: At Iacobus Andreas, qui ad nullum caput Falconis in suo scripto aduersus Beumlerum respondit, est valde strenuus, peritus & grauis: id verò non nisi Præpositura & Cancellariatus sui priuilegijs.*

Tandem verò, ne à moribus gloriosi militis recedas, atrociter mihi minitaris.

taris, te posthac effecturum esse, ne tuum responsum anxiè amplius desiderem, sed vt palpare possim, quàm malè & mihi & rei Sacramentariæ consuluerim, quicunq; me Thrasonem stolidum, cui illic post principia consistendum erat, in prima acie consistendum ex iudicij imbecillitate censuerunt. *Tua conuicia nihil moror: minis verò tam fractis & inanibus parùm admodum moueor. Scio enim, qui te intus & incute noui, te ex eorum grege esse, in quorum magnifici pollicitationibus.*

Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus.

Nec, qui Tubingæ tuos mores penitius cognoui, ignoro te haud multum dissimilem esse istis Dijs, quorum, Cicerone teste ea est inconstantia & leuitas, vt primis minentur extis, benè promittant secundis. Sed de minis tuis & terroris fulminibus scilicet brutis, satis multa: præsertim cùm, monente Cicerone minantis nulla sit apud liberos auctoritas. Quare ad primum labyrinthi tui anfractum perlustrandum venio.

PRIMVS RECESSVS Labyrinthi Vbiquitarij.

Conaris igitur Andrea, nostros doctores in inuidiam & grauem suspicionem vocare, quòd locum ad Corinth. 9 & 15. diuersimodè tibi videntur interpretati esse. Atqui, mi homo, antequam aliorum laudabiles conatus tam impotenter & audacter reprehenderes, priùs cogitandum tibi erat, quod piè & Orthodoxè Augustinus scripsit in libro de doctrina Christiana 3. cap. 27. Quomodo autem ex eisdem scripturæ verbis non vnum aliquod, sed duo pluraue sentiuntur, etiamsi latet quid senserit ille qui scripserit, nihil periculi est, si quodlibet eorum congruere veritati ex alijs locis sanctarum scripturarum doceri potest: id tum eo conante qui diuina scrutatur eloquia, vt ad voluntatem perueniatur auctoris per quē scripturā illam sanctus operatus est spiritus: siue hoc assequatur, siue aliam sententiam de illis verbis, quæ fidei rectè non refragatur exsculpat testimoniū habens à quocunque alio loco diuinorum eloquiorū. Ille ipse auctor in eisdem verbis, quę intelligere volumus, & ipsam sententiā forsitan vidit, & certè Dei spiritus, qui per eum hæc operatus est, etiā ipsam occursuram Lectori vel auditori, sine dubitatione prouidit. Nam quid in diuinis eloquijs largius & vberius potuit diuinitus pro-

uideri, quam vt eadem verba pluribus intelligantur modis, quo: alia diuina non minus contestantia faciant approbari. *In hisce verbis Andrea, duo nobis consideranda proponit Augustinus, quæ in expendo sensu abstrusorum Scripturæ locorum piè obseruari debent. Alterum est, nullo cum periculo coniunctum esse, si idem scripturæ locus diuersis & varijs interpretationibus illustretur: quia illa interpretationum diuersitas ad reconditam scripturarum vbertatem commendandam, haud exiguum momentum adfert. Alterum est, diuersitatem interpretationum ea conditione ferri & admitti posse, siquidem alijs scripturæ locis confirmari poßit, quamlibet illarum interpretationum à vero non aberrare, nec fidei Orthodoxæ, etiamsi sententiam auctoris non assequatur, repugnare. His ergo duobus positis, damus tibi Andrea, diuersas in locum citatum nostrorum hominum reperiri explicationes, sed tamen eam ob causam nostros homines accusari non debere facilè probabimus, quippe cum nulla sit ex illis interpretationibus, quæ nō ex alijs scripturæ locis confirmetur. Quod si verò ex abundanti etiam hoc docemus, videlicet nullam ex illis mentem Pauli assequi: non tamen inde conficeres, quod confecisse te iam confidis, vt nimirum nostri homines viris grauibus & intelligentibus suspecti aut exosi fierent. Quare? quia nec probas, nec probâsti, nec probabis vnquam vllam aliquam ex illis interpretationibus, quas in tuo Labyrintho vellicas & arrodis, cum fundamento Christianæ fidei pugnare: sicut tuam opinionem facere paulò post docebimus.*

Cæterum his ita præmißis, paucis videamus, quomodo nostros homines partim oppugnes, partim inter se committas. (Prodrom. pag. 4.) I. *1. Ais:* 1. Cor. 9 cap. inquit Apostolus, Visum sibi quoq; Dominū, & quidem Dominum nostrum Iesum Christum. *Anathema sit, qui aliter sentit & scribit: cum sit, vnus Deus, vna fides, vnum baptisma. Eph. 4. v. 5.* II. *2. Ais:* Et quidem quomodo vel quo Christum Dominum viderit, eadem Epistola 15. cap. dilucidè explicat. *Inspiciatur autem locus ille, & modum à Paulo ibi nequaquam exprimi facilè intelligetur: ac proinde omnibus planum fiet, te sine religione & iudicio effutire, quicquid cæca vbiquitas superciliosè suggeßit.* At verò, *ais*, ex verbis Pauli liquidè apparet de corpore Christi siue carne eius, Apostolum loqui. *Quid hoc verò admodum, quo Paulus Christum vidit, significandum pertinet? cùm, vt omnes intelligentes animaduertunt, aliud sit, loqui de subiecto, quòd Paulus vidit, aliud de modo, quo vidit. Prius verò tantum cum Paulus, te quoq; teste, exprimat: certè de posteriore, quod tu sumis, nihil meminit. Sed addis* Et cum dicit, sibi nouissimè omnium visum: ostendit certè post resurrectionē & ascensionem demum visionem hanc sibi oblatam. *Neque hoc te leuitatis & temeritatis crimine liberat: quia aliud est loqui de tempore, quo aliquid fit alius*

aliud verò de modo, quo fit. Prius illud cum Paulus, te quoque interprete tantum faciat: certè posterius, quod tu sine omni ratione asseris, non attingit. Quid ergo? Tum tu præter & contra scripturam de modo disputas: ostendis te & τρόπον ἐπιςήμης penitus ignorare, & interpretationis scripturarum planè oblitum esse.

3. *Ais: Postquam intelligerent Sacramentarij, ista ex Diametro pugnare cum eo, quod scribunt:* Nulla, ne diuina quidem vi, fieri posse, vt verum & naturale corpus, quale Christum habere nemo pius negaret: simul & semel in pluribus & diuersis locis esse possint (quo enim fieri non possit, quod aliquoties factum, adeò perspicuè affirmat Apostolus) varijs & variè detortis interpretationibus isthæc illudere conati sunt. *Video te his verbis duo spectare Andrea. Alterum est, vt optimum virum D. Petrum Martyrem, iam in Christo placidè quiescentem, traducas, quasi omnipotentiam Dei negâsset. Atqui argutissime argumentator, quis aliquo acumine præditus te ita non tam colligentem quàm coccysantem feret?* Martyr negat vlla fieri vi posse, vt vnum & idem numero corpus simul & semel in pluribus & diuersis locis sit: Ergo Martyr negauit Dei omnipotentiam. *Nam Martyr quod tu calumniosè dissimulas, id impossibile esse apertè scripsit, non defectu & impotentia Dei, sed ex ipsa rerum contradictione. Cùm verò manifesta contradictio implicetur, si Christo verum & vnum corpus tribuatur, & tamen verum illud & vnum corpus numero, vno & eodem momento in pluribus & à se inuicem seiunctis locis constituatur: quandoquidem certo certius est, vnum corpus vno loco terminari. Et cum quemadmodum impossibile est, vt plura corpora sine contradictionis implicatione vno eodem tempore, vnum eundemque locum occupent: ita planè impossibile sit, vt vnum idemque numero corpus, vno eodemque momento sine contradictione in pluribus locis constituatur: quid quæso in Dei omnipotentiam Martyr mali admisit, cum eam ad contradictiones implicandas extendi negârit? Certè si Martyr propterea est accusandus, haud iniquiori iure accusandus etiam erit Theodoretus, è quo Martyr ista piè & prudenter desumsit. Nam is Dialog. 3. contrà Eutychen, cum in doctrina de Persona Christi, tum in hac de omnipotentia Dei quæstione Magistrum tuum in hunc modum scribit:* Multa etiam alia reperire licet, quæ non minus sunt impossibilia. Nec enim τὸ αἰώνιον æternum ὑπὸ χρόνον ἔςαι in tempore erit, nec τὸ ἄκτιςον increatum κτιςόν-γε ϗ ποιηθὲν creatum ac factum, neque τὸ ἄπειρον infinitum πεπερασμένον finitum. *Ac propterea corpus Christi cum sit finitum, quod ne tu quidem negare audes: rectè ex Theodoreto concluditur, impossibile esse, vt fiat infinitum, ac propterea simul & semel in pluribus locis sit. Hisce ergo Theodo-*

reti verbis vbi hæreticus, rei veritate conuictus, annuisset, subijcit hæc duo Orthodoxus: 1. Πολλὰ τοίνυν εὑρήκαμεν ἀδύνατα ὄντα τῷ παντοδυνάμῳ θεῷ, *hoc est.* Multa igitur inuenimus impossibilia esse omnipotenti Deo. 2. Ἀλλὰ τὸ μὴ δυνηθῆναι τὶ τούτων, ἀπείρου δυνάμεως οὐκ ἀσθενείας τεκμήριον, τὸ δὲ γε δυνηθῆναι, ἀδυναμίας δήπουθεν οὐ δυνάμεως, *Hoc est:* Sed aliquid horum non posse infinitæ potentiæ non infirmitatis indicium est: posse verò impotentiæ certè non potentiæ. *Desine igitur tandem Orthodoxos calumniari, de omnipotentia Dei indubium vocata: ac disce potius cum Theodoreto de ea adhunc modum loqui & sentire:* Ὁ γὰρ δεσπότης θεὸς, οὐδὲν ὧν μὴ πέφυκε βούλεται, πάντα δὲ ὅσα βούλεται δύναται, βούλεται δὲ τὰ οἰκεῖα φύσει προσφορά τε καὶ πρέποντα, *hoc est:* Dominus Deus nihil vult eorum, quæ à natura sua abhorrent. Quæcunque autem vult, perficere potest. Vult autem tantum suæ naturæ accommodata & congruentia. *Sed his omissis, quæ toties tibi, tanquam surdo cantata & decantata sunt, videamus quàm logicè & acutè hoc loco colligas:*

> *Paulus testatur se vidisse Dominum & quidem secundùm corpus:*
>
> *Ergo Sacramentarij intelligunt cum Pauli loco pugnare, quod scribunt, nulla vi diuina fieri posse, vt verum & naturale corpus, quale Christus habet, simul & semel sit in pluribus & diuersis locis.*

Atqui Andrea in hac tua consecutione, in qua antecedens cum consequente tanquam lutum cum ferro cohæret, falsam hypothesin, quam nulla vnquam ratione probabis, præsupponis, hoc est, vt Damasceni verbis vtar, arundineum baculũ, cui innitaris, tibi substituis. Nam dogma Vbiquitatis te ita dementauit, vt opineris, Christum in corpore videre siue in carne. idem esse, quòd Christum simul & semel in pluribus locis conspicari. Hoc verò quàm ab omni ratione abhorreat, præter Vbiquitarios intelligunt omnes. Etenim Iohannes, Maria, Sacerdotes, milites Christum de cruce suspensum vidisse dicuntur, & quidem in corpore seu in carne: nemo tamen ita insanit, vt ex eo colligat, huic sententiæ repugnare, qui negant, Christi corpus tum in Iudæ laqueo, fuisse vt Lutherus olim voluit: aut in Cantharis ceruisiarijs, vt tu insolenter in Disputatione Vvittenbergensi scripsisti: aut extra omnia loca inuisibiliter & illocaliter, vt Brentius monstrosè docuit: aut in quouis pomo, piro, & canthara ceruisiario, vt Parsimonius prophanè concionatus est: aut in inferno, vt Marbachius impiè disputauit. Imò contrarium esse isto conspectu rectè asseritur.

His ita constitutis incipis examinare loci Paulini interpretationes, quas mala

mala fide ex nostrorum scriptis decerpsisti & deprauasti: Ac in primis Nicolao Hemmingio succenses, quòd is scripserit 1. Cor. 9. Paulum Christum vidisse in tertio Cœlo. Subijcis ergo: Dicas enim nobis tu, mi Marce, explicationem hanc à quo didicerit? Vnde hauserit? quibus rationibus, quibus Scripturæ, vel antiquitatis testimonijs illam confirmare velit, aut possit. *Tu verò, mi Andrea, dic nobis hæc duo, primum quibus rationibus, quibus Scriptura aut antiquitatis testimonijs hæc explicatio repugnet? Deinde quibus rationibus, quibus Scriptura vel antiquitatis testimonijs tuam opinionem, qua Paulum, Corpus Christi in terra essentialiter constitutum vidisse tibi imaginaris, confirmes? Nobis verò difficilè non est ex Scriptura & auctoritatibus Patrum probare, Paulum Christum in tertio Cœlo vidisse, si modo ea ex Sacra scriptura non tollimus, quæ Paulus 2. Corint. 12. v. 23. & 4. scribit: nisi Christi corpus è tertio Cœlo & paradiso exturbemus: nisi ea planè ignoremus, sicut tibi vsu venit, quæ Augustinus lib. 12. de Genes. ad Lit. copiosè & eruditè disputat. At obijcies: Ambrosius tum ait,* Paulum vidisse Christum cùm oraret Hierosolymis in templo. *1. Cor. 9. Rectè sanè: sed attende rursus hæc tria, quæ nobis nectis, sophismata. 1. Paul. in templo Hierosolymitano constitutus & praces concipiens vidit Christum Dominum. Ergo vidit Christi corpus constitutum corporaliter in templo. Hanc consecutionem firmam & necessariam esse tum demum probabis, si ostenderis Stephanum Actor. 7. in terra constitutum, vidisse Dominum Iesum in terris corporaliter ad dextram Dei stantem. Sed hoc primum sit diuisionis & compositionis Sophisma. Alterum est ignorationis Elenchi: Paulus Actor. 6. in templo orans vidit Christum: Ergo Paulus alio tempore non potuit videre Christum in tertio Cœlo. Tertium Sophisma est, est rursus fallacia diuisionis, & dicti ὡς ἁπλῶς: quia Paulus non simpliciter vidit Dominum, sed ἐν ἐκστάσει, qua videlicet extra se rapiebatur. Quæ sanè ἔκστασις nec facta fuisset, nec ea opus fuisset, si corpus Christi corporaliter in templo Pauli corpori adfuisset, quòd tu sine ratione affirmas. Vides ergo Andrea, quàm teipsum deformes, cum aliorum dicta tam odiosè exagitas. Sed quid amplius affers?*

Prodrom. 5. & 6.

Deinde quid respondebit, ais ille Zvvinglio? quid Caluino? quid Musculo? Gualthero & cæteris? qui omnes visiones illas non ad tertium Cœlum, sed ad apparitiones à Luca in Actis recitatas referunt. *Certè demus tibi hoc ita esse, demusque hanc visionem Pauli, interprete Ambrosio, ad Actor. 22. Cap. referri: inde tamen non probabis Hemmingium ab alijs interpretibus, quos modo nominasti, discedere. Qui verò fit Andrea? quia Paulus non in se, sed raptus extra se vidit Christum. Quod si verò vt tibi videtur, corpus Christi corporaliter Paulo in templo astitit, quid quæso te per canos tuos opus fuit ista ἐκστάσει? Cum porrò constet Pauli ani-*

Prodrom. 5.

mum extra corpus raptum fuisse ad Christum videndum. At perge si lubet.

Prodrom. 5. Præterea ais, quare dissidet ille à seipso? Cum enim 1. Cor. 9. nos ad tertium Cœlum ablegasset, paulò pòst Cap. 15. ad Acta Apostolica nos remittit. *Quis verò non videt te pueriliter optimo illi viro insultare petitione principij, eaq́; puerili, atque idcirco falso contradictionis notam inurere. Quid enim? Nondum, Andrea, probasti Paulum vtrobique de eadem visione loqui: præsertim cum Paulo suas visiones commemorandi vtrobique non fuerit eadem causa, nec idem finis propositus. Etenim Cap. 9. se Christum Dominum vidisse recitat, vt probet se Apostolum esse, atque ideo dignitate & auctoritate Apostolica cæteris non inferiorem: vnde probabilius est Paulum de augusta illa & stupenda visione, qua, in tertium Cœlum raptus, Christum vidit, loqui. Cap. verò 15. se dominum vidisse affirmat, vt probet, Christum suo corpore resurrexisse à mortuis: ac proinde verisimilius est eum loqui de visionibus in actis commemoratis. Quid autem porrò affers?*

Iam & illud videamus, quomodo illi cum scriptura conueniant. Constat ergo primò ex ipso contextu, de auditis sibi in tertio Cœlo potissimum loqui Apostolum. Deinde audita sibi esse ineffabilia verba. *Tu verò Andrea vide potius, quomodo tibi ipsi tecum conueniat, & an apud te sis? Locutus es modò de loco Pauli 1. Corint. 9. & 1. Cor. 15. iam in tuo Labyrintho errore abreptus loco alieno incipis differere de loco 2. Cor. 12. Et quomodo quæso verba illa tua Hemmingium refutant, aut erroris conuincunt? Paulus, ais, loquitur, de auditis sibi in tertio loco: Ergo te teste & iudice non loquitur de ijs, quæ visa sibi & audita sunt in terra: ac idcirco teipsum refellis, quando in sequentibus scribis;* omnia, de quibus Paulus meminit, in terra gesta esse. *Scilicet tu tuis persuadebis amplius, tertium Cœlum etiam in hac terra esse: sicut nuper Vbiquitas nos docuit Cœlum Vbiquitarium, terrestre, & infernale fingere. Nam si placet, progredere.*

Caluinus, ais, inquit: Audiuisse eum quæ nefas sit proferre, cum ad solum Paulum pertineant, cuius solius causa hoc factum sit. Musculus verò scribit: audiuisse Apostolum quæ extra Paradisum inter homines, & ab hominibus nihil quicquam dici debeant; sed vt Gualtherus, ait, quæ soli Paulo seruire debebant. *Ecquid verò in doctissimorum istorum virorum verbis desideras Aristarche? An non intelligis ista ex Paulo desumpta esse, & ferè totidē syllabis descripta: ἤκουσεν, inquit: Apostolus, ἄῤῥητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι,* Audiuit verba ineffabilia, & quæ non liceat, seu quæ nefas sit homini loqui. *Hæc si ita sunt, vt reuera sunt, aut dices ista verba audita nemini seruire debuisse, aut soli Paulo profuisse: tertium nullum est: sed prius illud affirmare sine blasphemia non poteris: Ergo posterius concedas necesse est.*

Quid autem tandem, dic Andrea, in verbis illis, quæ Pauli verba sunt, desideras, aut quid inde contra Paulum mali colligis? Nempe tria absurda extruis, prius ad hunc modum: Si nefas est homini dicere de ijs, quæ Paulus audiuit in Paradiso: Ergo sequitur illa de Christo accipi non posse. Rationem consequentiæ hanc addis. Num quid de Christo aliquid dicere, nobis Sacramentarijs nefas videtur. *Atqui Andrea, quis te ita calumniantem non grande nefas & inexpiabile scelus concipere iudicabit? Sacramentarij cum Paulo docent, nefas esse homini loqui quæ Paulus audiuit in tertio Cælo: Ergo ipsis nefas videtur aliquid de Christo dicere. Apage cum istis ineptijs in tam erudito seculo: quòd facilè intelligit, non statim eum negare totum, qui membrum negat aliquod totius. Est enim iste tuus à non consequenti paralogismus nimis crassus & puerilis. Certè Paulus, etsi ipsi non licuit ea dicere hominibus, quæ de Christo audiuit in paradiso: tamen multa nobis de Christo præclara dixit & scripsit, quæ si tu diligentius euolueres, non tam malignè in re seria luderes.*

Sed alterum absurdum, quod colligis, hoc est: Si ea, quæ Paulus audiuit in Paradiso, soli Paulo seruire debuerunt: Ergo Christus ad solum Paulum pertinet, eique soli seruire debet, & non potius saluti totius mundi. *Vtrum tibi homini grandi, ob stupendam inscitiam magis condolendum, an ob singularem malitiam magis succensendum sit, dubitare quis meritò posit. Etenim, si ignoras Christum non omnia, quæ nostri causa fecit, fecisse in Paradiso, miser profectò es & miserandus, sin verò intelligis, & tamen hinc concludis, Christum propterea ad nos nihil attinere, omnium hominum maledicentissimus es & extremè impius. Quis enim te bonum virum, ne dicam grauem Theologum, esse iudicet, dum ad hunc modum argumentaris: Sacramentarij docent, verba quæ Paulus audiuit in Paradiso soli Paulo seruire debuisse: cùm ea Paulo eloqui non licuerit: Ergo docent Christi incarnationem, passionem, mortem, sepulturam, resurrectionem, ascensionem, quæ omnia extra Paradisum facta sunt, soli Paulo seruire, & Christum pro peccatis totius mundi propitiationem non esse. Quam verò calumniosi tui ignorationis Elenchi rationem nobis affers? imò quam rationem Deo pro tam insigni maledicendi libidine reddes? quod tibi etiam atque etiam cogitandum erat: siquidem iudicium Dei, quod tibi proculdubiò impendit, minimè effugies.*

Sed audiamus tertium absurdum, quod nobis impingis: Si ea quæ Paulus in Paradiso audiuit, non licet homini effari: Ergo Paulus nefariè elocutus est illa. *Qui verò fit Andrea?* Apostolus, inquis, certè suas visiones retulit Corinthijs. *O lepidum, lubricum volebam dicere, Vbiquitatis caput, & dignum, quod helleboro purgetur, cum præ insania nunc*

huc, nunc illuc, vagetur. Non quaeritur hoc loco, Andrea, vtrum Paulus aliquid Corinthijs de visionibus suis retulerit: quis enim sanus de hoc ambiget? sed quaeritur, vtrum Paulus suis Corinthijs ista verba ἄῤῥητα, quae eloqui non licet, Corinthijs explicârit. Idque est, quod nos cum Paulo negamus: si verò tu affirmas, necesse habebis tanquam è tripode Vbiquitatis tuae ea pronunciare: enunciabis autem tum demùm, si priùs probaueris Cœlum in inferno, & infernum in Cœlo, & vtrumq; vbique esse: sicut nuper docere cœpisti.

II. *Posthac incipit Andreas de loco tertij Cœli, in quo Christum Paulus viderit non tam disputare, quam iocari & suauiter ridere. Ergo, vt temporis & pij Lectoris rationem ducam, iocos & calumnias de Christo in Cœlo capto & constricto tacitus praetereo, ac de re ipsa potius agam. Ais igitur:* Caluinus inquit, non esse hic Philosophandum: sed tertium Cœlum κατ᾽ ἐξοχὴν pro summo & perfectissimo Cœlo, atque adeò pro beato & glorioso Dei regno accipiendum. *Atque Andrea, quid in hac interpretatione requiris, aut quomodo eam arrodis?* Acutè sanè, *inquis*, sed quomodo cum Orthodoxa vetustate consentit ille? Athanasius enim inquit: tertium Cœlum esse illud ipsum, quod ab initio cum terra conditum sit. Ambrosius verò affirmat: Paulum è tertio Cœlo in Paradisum demum raptum esse. *Non ergo tibi placet, quod Caluinus Cœlum tertium regnum Dei, quòd in altera vita habet interpretatur, & quòd illud Cœlum supra omnes Sphaeras, firmamentum & omnem mundi huius machinam situm esse docet. Et veteres eodem modo de hoc Cœlo sensisse & locutos esse, documento nobis sunt, quae ex Beda citat Lombardus lib. 2. Distinct. 2. Hoc superius Cœlum, quod à volubilitate mundi secretum est, mox vt creatum fuit, sanctis Angelis impletum est, quos in principio creatos esse cum Cœlo & terra, testatur Dominus dicens Iobo: Vbi eras, cum me laudarent astra matutina, & iubilarent omnes Filij Dei? Opponis ergo huic sententiae duas Patrum auctoritates. Prior est Athanasij, qui te teste, Cœlum tertium appellat, quòd ab initio cum terra creatum sit. Quid verò, quaeso te Andrea, hoc Caluini sententiae obstat? aut quomodo ab ea dissidet? Certè Damascenus lib. 2. cap. 6. & Basilius Homilia 2. Hexam: eodem modo de Cœlo tertio loquuntur, & tamen per illud intelligunt locum illum, in quo Deus regnum suum spirituale habet. Nec certè id sine ratione fatere videntur: quippe cum rationi omni consentaneum sit, siquidem spiritualis Dei regnum etiam tum fuisse creatum praecipuè, quo caetera res omnes. Altera auctoritas, qua sententiam Caluini demoliris, est Ambrosij, qui affirmat, Paulum è tertio Cœlo in Paradisum demum raptum fuisse. Scilicet Andrea, Caluini fraudi esse debet, quòd tu siue astu siue inscitia Ambrosij locum deprauas. Certè Ambrosius non dicit Paulum bis & in duo distincta loca raptum esse; sed significat Paulum bis dicere*

Prodromus, pag. 7.

dicere se raptum esse. Peccas ergo hîc & fallis diuisionis & compositionis fallacia. Ambrosio autem tertium Cœlum & Paradisum pro eodem loco accipi, ex verbis sequentibus apparet, quibus à minori corpora nostra immortalia facta futura esse in Cœlo sic probat: Quid ergo mirum si post resurrectionem corpus iam expiatum atque tenuatum factum immortale credatur in Cœlis, quomodo non dubitat Apostolus adhuc mortale corpus potuisse leuari ad Cœlos, & tolli in Paradisum Dei Patris cœlestem. *Hac Ambrosius contra te, quem tibi assentiri captiosa opinione tuis persuasisti. Quid verò tu amplius?* Ista, *ais*, tu Marce, quomodo conciliabis, nisi dixeris fortè: paradisum esse vltra, & supra illud summum Cœlum, & beatum regnum Dei, in quo Christus residet. *Certè Andrea, nunquam vel Vbiquitariis tuis, quos alioquin mira sophistica inducere & fascinare potes, persuadebis, Ambrosium cum Caluino pugnare: quippe cum iam probârim, Orthodoxum illum Patrem Cœlum & Paradisum pro iisdem accipere: ac prætereà Ambrosio Paradisus idem sit, quod regnum Dei cœlesti: siquidem hæc sunt Ambrosij verba:* In Paradiso, inquit, Patris: illic vbi & ciuitas dicitur esse Hierusalem mater nostra. Prodrom. pag. 8.

Sed quid prætereà affers? Scilicet Hemmingium et Musculum opponis Caluino: ast eodem iure & æquitate, qua Ambrosium. Quasi verò illi pugnent cum Caluino, quia Cœli significationes è scriptura Sacra obseruatas explicârunt: cum constat easdem significationes Caluino probatas esse. Vnum verò in ista explicatione tibi non arridet: quòd Hemmingius tertium Cœlum supra Cœlum, in quo sunt planetæ & fixæ stellæ, collocauit. Nam iocando in hæc verba erumpis: Idque tam certò nouit ille, atque suos digitos. *Quid autem aliud facis, quàm vt Hemmingium irridendo, Ambrosio, quem pro te militare toties iam simulâsti, omnem fidem deroges, & grauissimam ignominiæ notam aspergas: sic enim ille:* Et fortè quibusdam vim non magnam esse videatur, si homo Christi raptus est ad tertium Cœlum, cum in tertio circulo: dicatur esse luna: Sed non ita est, quia vltra omnia mundi sidera raptus intelligitur: & ideo magnificum, & mirabile est, quod narrat. Significat enim supra firmamentum in tertium numero Cœlum de spiritualibus Cœlis raptũ semetipsum. Prodrom. pag. 8.

Hortaris me prætereà, vt, cum Musculum post significationes Cœli enumeratas non dixerit, in quo Cœlo fuerit Apostolus, ego vices illius suppleam. At mi Andrea, melius tibi consulueris, si id ex prodigiosis Brentij scriptis hauriás. Nam de Cœlo valde monstrosè adhunc modum scribit: Vt Zinglianí iterum habeant: quod exagitare pro ipsorum ingenio possint, Cœlum illud ea est conditione, vt in eo non tantum sancti homines, sed etiam Sathan & Angeli eius inueniantur. *Dic ergo* De Maiestat. p. 160.

tu mihi Andrea, vtrum putes Paulum in hoc quoque Diabolico Cœlo vnquam fuisse? Postremo ais, te Vuolffgangum illum Musculum intelligere: scilicet vt illum à Francofurtensi illo tuo distinguas, qui verbum, Ascendit, interpretatus est, Euanuit. Qua interpretatio, si vera est, quomodo dic nobis Andrea, Paulus videre potuerit Christum.

Tandem concludis hunc locum & Zwinglio, quem præ cæteris odisti, tribuis, quod per tertium Cœlum per hyperbolen vehementem quendam excessum intellexerit. Calumniosè verò de tertio Cœlo accipis, quod Zwinglius de toto Pauli raptu interpretatur. Sed quàm hyperbolicè putas Brentium scripsisse, cum ait: Angeli manebant in Cœlo, & iam antea aderant apud Iacobum, sed tum primùm externa forma apparebant, cum obuiam fierent ei. Item: Angeli non deseruerunt, nec anteà aberant ab Helisæo, sed & simul erant in Cœlo, & tuebantur Elisæum in terris, & manifestabant se in monte. *de Maiestate pag. 141. Quam ergo hyperbolicum est, quod Brentius tuus non solùm Cœlum Vbiquitarium, sed etiam Angelos, Spiritus finitos, vt hactenus creditũ est, Vbiquitarios somniauit. Quàm verò ipsi cum Basilio Orthodoxo doctore conuenit, qui de Spiritu sancto cap. 22. ad hunc modum loquitur?* Angelus, qui ab Altari Zachariam alloquebatur, eodem tempore, in Cœlo propriam sedem ac stationem non implebat, *Quam verò hyperbolen spirat, quod idem Brentius scribit:* Moses & Elias cum apparuerunt præsentes apud Christum in transfiguratione nõ tum primum descenderunt de Cœlo, sed iam ante præsto adfuerunt, & in cœlesti regno manserunt. *De Maiestate pag. 158. O hyperbolen auream & cum aureo illo Vigilij dicto contra Eutychen 4. libro belle consentientẽ.* caro quando in terra fuit, non erit vtiq; in Cœlo: & nunc, quia in Cœlo est, non est vtique in terra. *Et cum illo Fulgenti ad Thrasimundum Regem lib. 2.* Vnus idemque, secundum humanam substantiam absens Cœlo, cum esset in terra, & derelinquens terram cum ascendisset in Cœlo. *Sed hic est vester, quem tantopere iactatis, cum Orthodoxa vetustate, dissentiens consensus, qua mortui simul & semel in Cœlo & in terra esse finguntur.*

Postremò disputas vtrum Cœlum & Paradisus vnus & idem locus sint, an verò diuersi: ac conaris in eo quoq; dissidentes nostrorum hominum interpretationes esse probare. Nam primo ais: Negat Musculus eundem locum esse. *Et quomodo verò desines sperare, te homines prudentes & videntes fascinare posse? Quoniam Musculus negat eundem esse locum?* Quia, *ais*, Musculus inquit, ipsa narratio duorũ raptuum ita est distincta, vt liquidum sit, non esse de vno eodemq; raptu tantum intelligenda, quæ dicit. *Musculus ergo non duorum locorum, quod tu ipsi affingis,*

Prodrom. 9.

affingis, sed duorum raptuũ meminit, ac propterea te calumniatorem esse apparet. Tantum autẽ abest, vt cœlum tertium & Paradisum eundem locum esse negarit, vt potius contrarium expressis verbis, & tanquam tuæ calumniæ obuiam iturus esset, scripserit, sicut ipse citas: Nolui tamen sic inter tertium cœlum & paradisum distinguere, vt eos qui in Paradiso sunt à Christo separem. *Ergo Musculus duos raptus significare Paulum testatur: Paradisum verò & tertiũ cœlũ, in quo sunt beati spiritus & Christus, pro eodem loco agnoscit. Locum tuum, quem hoc loco immisces, prætereo, ac te moneo, nobis, teste ac monitore Christo, etiam de quouis verbo otioso rationem aliquando reddendam esse. Sed* pergis *postquam te salibus tuis recreasti, & subiungis.* Contra verò Orthodoxi doctores, scilicet, Caluinus & Gualtherus pro vno loco habent, quibus etiam Transmarinus ille accedit. *Silicet ideò eximij isti Dei serui tibi minus sunt Orthodoxi, quod Paradisum tantùm & tertium cœlum eundem locum esse ex Scriptura statuunt, ab illo verò loco terram & infernum remouent & seiungunt. Nam vos, Orthodoxi scilicet doctores, nuper somniare capistis, cœlum, terram, infernum, eundem prorsus esse locum: ita vt qui sit in cœlo simul etiam sit in inferno & in terra: & qui sit in inferno etiam sit simul in cœlo & in terra. Dic verò nobis Andrea, vtrum illa nostra sententia, an verò hæc vestra magis arrideat? Nam quis animi tui sit nunc sensus, hinc, cum tantùm iteris, intelligere planè non possumus.*

Postremò, vt nihil non arrodas, Zwinglio ad hunc modum insultas: Verùm si molestum non est, ea de re etiam Cinglium & illius somnium audiamus, qui à cæteris omnibus dissidens, singularis est. Paradisus inquit ille, per Synechdochen pro voluptate & amœnitate eximia ponitur. *Scilicet dictatore Andrea, Zwinglio crimini esse oportet, quod auctoritate Scripturæ sacræ & Augustini potest comprobari. Nam & scripturæ sacra & Augustinus Paradisum ex consequenti pro summo gaudio, voluptate & amœnitate accipiunt. Sic enim inter cætera Canticorum 4. v. 13. voluptas, quam pij ex sua sponsa spirituali percipiunt, describitur & amplificatur:* Plantationes tuæ paradisus malorum punicorum cum fructibus dulcibus. *Sic Ecclesiastici 40. benignitatis beneficentiæq́; fructus & voluptas eximia commendatur:* Benignitas est instar Paradisi fortunati, & beneficium in perpetuum permanet. *Ita eodem loco timoris Dei iucunditas extollitur:* Timor Domini est instar paradisi fortunatissimi, in quo ornando & colendo omnis alia gloria est superata. *Sic Ezech. 28. v. 13. regis Tyri felicitas, gaudium & voluptas exaggeratur:* In delitijs paradisi Dei fuisti. &c. *Item Apocal. 2. ga*[illegible]*um, quod Deus suis promittit amplificatur Apocalyps. 2. v. 7.* Victori dabo e-

dere ex arbore vitæ, quæ est in medio Paradisi Dei. *Quid ergo obstat Andrea, quo minus locum Pauli, ex consequenti de summo gaudio & voluptate, qua procul dubio Paulus perfusus in Paradiso fuit, explicetur? quippe cum illa explicatio tot Sacræ scripturæ locis nitatur & confirmetur? Huius rei consideratione adductus Augustinus de Genesi ad Literam libro 12. cap. 34. locum Pauli sic interpretatur:* Si enim propriè quidem paradisus est nemorosus locus, translatio autem verbo omnis etiam spiritualis quasi regio, vbi animæ bonum est, merito paradisus dici potest, non solum tertium cœlum, quicquid illud est, quod profectò magnũ sublimiterq; præclarum est, verum etiam in ipso homine Cætilia quædam bonæ conscientiæ paradisus est. Vnde & Ecclesia in sanctis temperanter, & iustè & piè viuentibus paradisus rectè dicitur, pollens affluentia gratiarum, castisq; delitijs: quandoquidem & in tribulationibus gloriatur de ipsa patientia plurimum gaudens, quia secundùm multitudinem dolorum in corde consolationes Dei iucundant animam eius. *Si ergo Andrea doctißimorum hominum lucubrationes cum timore & charitate potiùs omnia in melius interpretante expenderes, quam in id saltem incumberes vt eas eluderes: nunquam tam turpiter stares, nunquam & Scripturæ & Orthodoxæ Antiquitati tam temere contradiceres, nunquam tuos canos tam turpiter pueris ridendos propinares. Et hæc quidem ad primum recessum prodromi tui responsa sunto: nunc ne me immemorem beneficij accepti iudices, nec de me tanquam de ingrato conquerendi causam habeas: aliquot Lutheri dicta, Labyrinthum periculosißimũ præ se ferentia, et δὶς διὰ πασῶν secum pugnantia concilianda proponam. Hic autem sic cogites oportet Andrea: me tibi non multos, qui diuersimodè de re aliqua scriptitàrunt, sed vnum Lutherum planè secum pugnantem proponere: item me tibi non multos de alicuius visionis circumstantijs sine Christianæ fidei, sine periculoso naufragio salutis dissentientes. sed vnum Lutherum in rebus grauißimis & ad animæ salutem & ad fidei fundamentum attinentibus secum colluctantem & digladiantem offerre.* Quis nos certos reddet, quòd quia Christi corpus non est sine anima sua, propterea oporteat animam ipsius esse in Sacramento. *inquit Lutherus Tom. 4. VVittenberg. pag. 591.* Viuere oportet omnia quæ sunt in hoc Sacramento. *inquit idem Lutherus, sed alio ore Tom. Genes. 1. Germ. pag. 329. Ergo primi Labyrinthi vestri recessus prima sit hæc contradictio.*

Incertum est vtrum anima Christi cum corpore sit in Sacramento.

Oportet omnia viuere, quæ sunt in hoc Sacramento.

Non

Non prodest caro Christi illis, qui non aduertunt animum ad verba quæ de carne sua dixit, *inquit Lutherus sedatus super Epistolam Dominicam Sanctam septuagesimæ.* Non dicit: Mea caro non prodest, sed caro nihil prodest, *inquit Lutherus ira abreptus contra cœlestes Prophetas. Ergo primi Labyrinthi tui recessus hæc altera sit contradictio: vbi inquit: Caro non prodest quicquam.*

Christus Iohannis 6. loquitur de sua carne.
Christus Iohannis ibi non loquitur de sua carne.

Vides Christum tibi non tradi in manum, non deponi tibi in cistam, non ingeri tibi in sinum, non dari tibi in os, sed offerri tibi tantùm verbo Euangelij & per aures proponi tuo cordi, vt qui per te, tua iniustitia & immunditia se tradiderit: propterea nec vlla alia re præterquam corde potes eum accipere inquit Pacatus Lutherus. Serm. in Nat. Domini super Tit. 2. Non rectè faciunt tam Sacramentarij quam glossa decretorum, cum Nicolaum Papam reprehendunt, quòd Berengarium adegit ad hanc confessionem, qua dicit se atterere suis dentibus verũ corpus Christi, inquit ira æstuans Lutherus. *Hæc ergo tertio sit primi Labyrinthi tui recessus contradictio.*

Corpus Christi nulla alia re præterquam corde potest accipi.
Verum corpus Christi dentibus atteritur.

Nos igitur Andrea petimus à te, vt ne salem tuum (sicut loquitur Basilius Hexam. Hom. 2.) in nobis irridendis priùs consumas, quàm domestica rectè administraris, ne quando eruditus vester puluis, vt idem ibidem loquitur, irrideatur.

SECVNDVS RECESSVS *Labyrinthi Vbiquitarij.*

Prodrom. pag. 10.

EXordiris alterum Labyrinthi tui recessum, transitione triumphabunda ad hunc modum: Ex his, quæ commemorata à me sunt, hactenus apparet: *Christum* Apostolo non in tertium cœlum rapto: sed in terris commoranti visum fuisse. *Etsi largimur, quod tibi sumis, Andrea: tamen non obtinebis, quod iam obtinuisse captiosa opinione tibi persuasisti:* Paulus, *ais*, Christum non vidit in tertio cœlo & in Paradiso. *Atqui constat Christum & in cœlo & in Paradiso esse: qui fit igitur, dic nobis, vt Paulus eò raptus ipsum non*

viderit? Scilicet catera, qua Paulus eo loci audiuit & vidit ita clara & illustria sunt, vt suis luminibus Christo officiant, eumq; plane obscurent. O rerum & verborum monstra à mancipijs vbiquitarijs enixa. Praterea ais, Christus apparuit Paulo in terris commoranti. *Recte: at inde concludesne, dic argutißime argumentator. Ergo corpus Christi tum fuit vel in terris, vel in multis locis, vel vbiq;? Non certè te id facturum esse iudico: nisi dicas solem & catera sidera, qua nobis quotidie apparent, suis corporibus in hisce terris, vbi nos sumus verè & realiter existere. Vides ergo quàm pueriliter aut ex puris particularibus concludas, aut quàm temere falsum asseris.*

II. Prodrom. pag. 10.

Nunc, si ita tibi integrum est, attendamus alteram transitionis tua partem: E tertio itaq;, *ais*, cœlo in terras delapsi ad castra Lysiana veniamus, vbi Scriptura, inquit; Sequenti autem nocte existens ei Dominus, ait: Constans esto. &c. *Habemus tibi gratiam Andrea, qui Brentij, qui tuo cœlo Vbiquitario contradicens, fateris cœlum & terram ita loca esse distincta, vt qui è tertio cœlo in terram venire velit, necesse habeat, delabi, hoc est, ex sublimiori loco in inferiorem moueri: Nam antehac schola Brentiana & Vbiquitaria his vocibus personuit.* Crassissima somnia sunt, dicere, cœlum esse regionem supermundanam. *Item,* Cœlum nec locis, nec locorum interuallis, sed Maiestate Dei definitur.

Brent. de Maiestat. pag. 41. & prodrom. pag. 11.

III.

Postquam verò rursus tuo more sales & iocos, delitias tuas euomisti, incipis carpere interpretationes nostrorum hominum, qui in illam Pauli visionem extant. Ais igitur: Gualtherus sic scribit: Sequenti nocte astitit illi Dominus, nimirum per angelum suum. *Quid verò? quoniam hanc interpratationem reprehendis aut refutas?* Ecce tibi, *inquis*, angiportum, cuius auxilio sese è conspectu nostro subducit ille. *Audio quid dicas: sed quoniam, quod semel temerè effutisti probas?* Dic, tu, *inquis*, mî Marce, qua auctoritate id fiat, vt pro ipso Domino substituatis nobis ministrum angelum. *At, mî Andrea, qua auctoritate Lutherus in Iesaia caput 6. ista,* Vidi Dominum, *interpratatus sit,* speciem Domini? *Num hac eius verba sunt: Dicit propterea se vidisse Dominum: & species Domini, & idem Dominus, figura sermonis rectè pro eodem accipiuntur. Scilicet in Luthero miraculum adorandum est, quòd in verbis vidi Dominum, metonymiam, qua signum pro signato accipitur, constituit: In Gualthero autem grande scelus, & immane nefas est, quod in verbis, astitit Paulo Dominus Prosopopeiam esse statuit. Sed istis hominibus nihil nisi quod suum est, pulchrum est. Neq; verò Andrea hoc rarum est in Scripturis sanctis, vt in visionibus, quibus Deus se ministris suis vel ipsos confortandi, vel consolandi vel erudiendi gratia aperuit, eum qui apparuit, nunc Iehouam,*

nunc

nunc verò Angelum appellent. Res clarior fiet exemplis. Gen. 18. is qui apparuit Abrahamo in quercubus Mamre, primo nominatur Iehoua: postea tres viri, hoc est, angeli dicuntur apparuisse, ab Abrahamo hospitio excepti, cum illo epulati, & collocuti. Et Paulus Heb. 13. v. 2. de hoc Iehoua qui Abrahamo visus fuit, ait. Quidam inscij exceperunt angelos hospitio. Zacharias 3. is, qui Prophetæ, vna cum Iehosua Sacerdote & Satana apparuit, vers. 1. dicitur. Angelus Iehouæ: & v. 2. Appellatur ipse Iehoua. Vides ergo Andrea, quam tritum, quam vsitatum & solenne sit Scripturis sanctis, vt in visionibus, quibus se dominus suis seruis patefacit, pro vocabulo Iehouæ, vocabulum Angelicum substituant. Ac proinde cum in hac verba impotenter erumpis: ostende aliquod firmum & perspicuum scripturæ testimonium, omnibus declaras, te, ἔθος γραφικὸν, hoc est: modum loquendi in scripturis vsitatum, vt Athanasij verbis vtar, ne primis quidem labris degustasse, sed prorsus ignorare. At quid opus est multis? Paulus ipse hanc interpretationem suo calculo haud obscurè confirmat, dum cap. 27. quomodo sibi Dominus apparuerit, his verbis exponit: Astitit mihi hac nocte Angelus Dei, cuius sum ego, quem etiam colo. Tu verò Andrea vicissim tuæ Vbiquitariæ, hoc est, Eutychianæ explicationis Paulum, si potes, testem profer & auctorem ad hunc modum. Athanas. Dialog. 1. de Trinit.

IIII. Posthac Andreas rursus opponit inter se nostrorum hominum interpretationes: Gualtherus, ait, Astitit illi Dominus per Angelũ: Aretius: Assistit ei ipse Dominus: Bullingerus: Assistit ei Dominus siue per visionem: siue per Angelum: siue per spiritum. Talmannus ait: Visionem fuisse nocturnam, quæ non oculis, sed mente, siue vigilando, siue per somnium accipiatur. Imò Andrea tam probabis istos clarissimos viros & eximios Dei seruos in fundamento religionis nostræ dissentire, quam solem in meridie non lucere: etiamsi in explicatione circumstantiarum huius vel illius visionis non per omnia consentiant, nec eodem planè modo loquantur. Et certè lustra aliquomodo, si tibi fuerit otium, scripta Orthodoxorum Patrum, & videbis eos non de omnibus obscuris Scripturæ locis idem sentire & iudicare. An propterea eos discordare dices? An propterea eos leuitatis & impietatis accusabis? An propterea eorum famam salutaremq; doctrinam in dubium vocabis cum suspectam reddes? At à nostris scelus igne & aqua expiandum concipitur, si non in fundamento fidei Christianæ, si in explicandis visionis alicuius circumstantijs, à se inuicem paululum dissentiant: At in vbiquitarijs leue crimen est & nullo cum periculo coniunctum, si contradicentes explicationes etiam in ea loca scripturæ nobis obtrudant, in quibus salus nostra agitur, & quibus non rectè intellectis fundamentum nostræ fidei labefactatur & conuellitur. Rem planam faciam duobus exemplis. Lutherus, in

Epistolam Dominicam septuagesimæ, dictum Ioh. 6. Caro non prodest, *de ipsa Christi carne interpretatur, & inquit:* Non prodest caro Christi illis, qui non aduertunt animũ ad verba, quæ de carne sua dixit.

Pag. 6. thes. 26. *Tu contra in Disputatione de hoc Christi dicto, hanc Lutheri explicationem anathemate diro ad inferna detrudis, & ais:* verba Christi cum inquit: Caro non prodest quidquam, de carne Christi non sine summa blasphemia intelligi vel explicari possunt, quæ loquuntur de carne nuda sine Spiritu. *Deinde tu in Disputatione VVittenbergensi, in postrema disput: de persona Christi, summo studio contendis persuadere carnem Christi vbiq; esse. Et in præfatione tua postrema ad Buchenium fateris generalem vbiquitatem fundamentum esse specialis præsentiæ corporis Christi in & sub pane Cœnæ. At in Apologia Erfurtensi non semel vbiquitatem corporis Christi, tanquam otiosorum hominum figmentum repudiant. Item Hesbusius, qui vester est, quid aliud facit hisce annis, quàm vt vbiquitatem, quam tu cum Sueuicis tuis Theologis semper in ore & amore habes oppugnet, & ex animis hominum, in quibus iam radices egit, euellat? sicut Acta colloquij Quedliburgensis, superiori anno à nostris edita, luculentißimè testantur. Nunc si placet, perge. Sic autem videris argumentari:*

Prodrom, pag 12. *Is qui Paulo in Castris astitisse legitur, dixit: sicut testificatus es de me in Ierusalem: sic te oportet & Romæ testificari. At Paulus Romæ & Ierosolymis de Christo testificatus est: Ergo Christus Paulo astitit in castris.*

De forma syllogismi nihil laboro: scio enim tibi, tibi inquam qui Iacobus Andreas es hac in parte aliquid condonandum esse. Ad rem ipsam verò quod attinet sic habeto. Etsi nemo nostrum, siquidem ita vis, tuæ conclusioni contradicat: tamen fundamentum, quo niteris, & quo cum extruis, non ita firmum est, idq; duas ob causas. Nam primo si ita constanter colligis: Is qui Paulo astitit, dixit, sicut de me testificatus es in Ierusalem, ita de me testificaberis Romæ. Ergo qui Paulo astitit, fuit ipse Christus: si inquam hæc consecutio firma est: tum eodem modo mihi licebit argumentari: Is qui Iacobo Gen. 31. apparuit, appellatur Deus Bethel, & dicitur is esse, cui Iacob vnxit statuam, & cui vouit votum: Ergo is qui Iacobo apparuit fuit ipse Deus. Atqui Andrea, ipse contextus ostendit, hanc consecutionem debilem & infirmam esse: quippe cum is, qui Deus Bethel appellatur, cui Iacobus dicitur statuam vnxisse votum vouisse, expresse dicatur. Non Deus, sed Angelus Iehouæ esse. Itaq; illa tua consecutio debili & infirmo fundamento niti perspicuum est. Nam hoc in omnibus visionibus, quibus Deus seruis suis apparet, perpetuum est, vt externæ speciei, qua hominibus obijcitur, per Metonymiam tribuatur nomẽ & propri-

rum rei ipsius, quam illa species repræsentat, & cui seruit, Sic flamma, quæ visibiliter in Apostolos delapsæ sunt Actor. 2. dicuntur Spiritus sanctus: nemo verò inde concludet: Flammas ipsam Spiritus sancti essentiam fuisse. Deinde verò cùm negare non ausis, Paulum hoc loco per visionem Christum vidisse, & cum ipse Paulus 2. Cor. 12. v. 1. testatur, sibi conspectum esse Deum per ὀπτασίας & ἀποκαλύψεις per visiones & reuelationes: quomodo tua conclusio, si non alio fundamento sustentetur & suffulciatur, stare poterit? Nam videre per visionem, nihil aliud est, quam Ideam aliquam absentis diuina virtute sic imprimi & repræsentari siue sensui siue menti, ac si præsens astaret ob oculos. Sed de præsenti quæstione satis dicta sunto.

TERTIVS RECESSVS *Labyrinthi Vbiquitarij.*

R*Vrsus veteris transitione, & ais:* Postquam igitur ostensum à me est, Doctorem hunc Angelicum à scopo aberrare, alium quæramus interpretem. *Certè etsi Gualtherum à scopo aberrasse daremus tibi Andrea: non tamen id à te rectè ostensum esse iam probauimus. Imò tu, dum id ostendere voluisti, sine scopo prorsus iaculatus es. Sed perge.* Hic vester Caluinus esto, qui vt peculiarem suam opinionem habet, qua à cæteris discedit: ita & dissidet à seipso. Etenim 1. Cor. 9. & 15 capitibus ingenuè fatetur visiones Paulo oblatas corporales esse, & Apostolum rectè resurrectionem Christi ex illis confirmare: tamen Actorum. 9. quasi sui oblitus visionem illam eandem, ad Diuinitatē filij Dei refert, quam Christus Paulo testatam facere voluerit. *Quid verò hic Andrea carpis?* Primum, *ais,* ipse secum pugnat. *Scilicet Andreas is secum pugnat, qui ex eo, quod Christi ex mortuis reditus conspectus est, vtrumq; probat, scilicet & Christum verè ex mortuis resurrexisse, & filium Dei, seu verum Deum esse. Certè Paulus vtrumq; huic sine vlla pugna & sine vlla contradictionis specie collegit, Primum 1. Cor. 9. & 15. sicut ipse concedis: alterum Roman. 1. vers. 4.* Declarato filio Dei potenter secundùm Spiritum sanctificationis per resurrectionem à mortuis nempe Iesu Christo Domino nostro. *Vnde intelligis Andrea: Christum quoties se suis ministris conspiciendum præbet, toties hæc duo probare eaq; sine omni contradictione, videlicet, se verè à mortuis corpore verò visibili & finito à mortuis resurrexisse: & se hac sua resurrectione verum Deum declaratum esse. Hæc duo dum tu pugnantia facis, quæ tamen se mutuò consequuntur, declaras te quæstionis de qua agimus, planè, cætera nolo dicere,*

Prodrom. Pag. 12.

Prodrom. P. 12. & 13.

Sed addis: Caluinum pugnare cum contextu. *Quomodo autem id probas?* Nam quæ de comitibus ais Pauli, Lucas recitat (neminem autem videntes) illa Caluinus ad ipsum Paulum perperam torquet. *Cogita Andrea, te aliquando coram tribunali Dei iustißimi iudicis causam de tot calumnijs quibus mortuos Dei seruos insectaris, dicturum esse. Nego, nego Andrea, Caluinum ea, quæ de comitibus Pauli dicta sunt, ad ipsum Paulũ accommodare: atque meæ negationis Caluinum testem, sic scribentem produco.* Quùm hoc loco Lucas dicit vocem auditam & neminem fuisse visum, significant non ab homine profectam fuisse vocem, sed diuinitus emissam. Ergo vt miraculo constet fides, comites Pauli lumen instar fulguris conspiciunt, Paulum vident prostratum, vocem audiunt quamuis non articulatè sonantem è cœlo: Paulus interea solus docetur, quidnam sibi agendum sit. *Nunc iudicet cœlum & terra, vtrum tu apertus Calumniator sis, nec ne.* Prodrom. pag. 14. *Cætera quæ in hoc capite ex Athanasio, Chrisostomo, Ambrosio, Gualthero, Musculo affers Caluinum nec lædunt nec oppugnant, vtpote qui nunquam negauit illas visiones ad Christi resurrectionem probandam potißimũ pertinere. In eo verò tu turpißime hallucinaris, quòd ignoras, subordinatos fines eiusdem rei non pugnare, & quòd tibi captiosa opinione persuasisti, vnius rei plures esse posse fines. Cum autem de visionibus, quibus Christus Paulo apparuisse in Actis legitur, idcircò tam copiosè disputes, vt probes Christum suo corpore realiter post ascensionem in his terris fuisse, ac proinde in omnibus panibus rotundis, quibus cœna à vobis administratur, delitescere: fert animus Colophonis loco ex Augustino docere quid Orthodoxa vetustas de istis visionibus senserit, quomodo eas intellexerit & explicârit: vt tandem lippis & tonsoribus notum fiat, vos, vos inquam Vbiquitarios nouis & inauditis interpretationibus sacram Scripturam deprauare. Sic autem Augustinus, in Epist. Iohan. Tractat. 10.* Et ne quis erraret, & cum adoraret caput in cœlo, calcaret pedes in terra; Ascensurum caput in cœlum, commendauit membra in terra, & discessit. Iam non inuenis Christum loqui in terra. Inuenis illum loqui, sed de cœlo, & de ipso cœlo quare? Quia membra calcabantur in terra. Persecutori enim Paulo dixit: Saule, Saule, quid me persequeris? Ascendi in cœlum, sed adhuc in terra iaceo: Hic ad dexteram Patris sedeo; ibi esurio, sitio, peregrinus sum. Et post pauca: Ecce quâ iaceo qui ascendo. Ascendo enim quia caput sum. Iacet adhuc corpus meum. Quà iacet? per totam terram.

Reliqua, quæ de visionibus Paulinis nugaris, cum clarißimum & grauißimum Theologum Hieronymum Zanchium potißimum petant, nolo pluribus tecum

tecum disceptare. Viuit enim adhuc & valet Zanchius, qui calumnias in se confictas sine negotio refutabit. Ego verò si Lectorem de duabus rebus admonuero, scribendi finem faciā. Primum est quod beatæ memoriæ virum Huldricum Zwinglium eo nomine reprehendis, quod Christi duplicē carnem & duplicem sanguinem habere scripsit: alteram quæ in mortem sit tradita, & sublata in cœlis, ad dextram Patris consideat. Alteram verò, quàm in memoriam verè illius carnis, quæ pro nobis tradita est, manducamus. At mi Andrea noli cineribus Zwinglij pijs tam impudenter insultare, & verè verboq; Dei conuenienter dicta tam Sycophanticè exagitare. An non, dic nobis, tu quoq; in Sacra Cœna duplicem Christi carnem & sanguinem agnoscis: alteram, quam Filius Dei nostri causa assumsit, in mortem tradidit, ad Cœlos eleuauit, & qua Christus animas fidelium verè pascit & conseruat: alteram Sacramentalem, quæ ad recordationem, interprete Christo & Paulo, Christi mortisq; eius ore externo sumitur & hauritur. Hæc Andrea si negas, aut panem & vinum Sacramentalem carnem & sanguinem Christi esse contra consensum omnium Orthodoxorum negaueris: aut ex pane & corpore, & ex vino & sanguine vnam substantiam in Cœna fieri monstrosè affirmabis. Sin verò id non negaueris, quomodo quæso te, id Zwinglio vitio vertis, quod ipse probas?

Deinde id odiosè & acerbè sugillas, quod nostri in interpretationibus visionum, & locorum scripturæ interdum hisce vocibus vtuntur: hoc sic potuit accidere: istud probabile: hoc verò non est absimile. *Et vociferaris hanc Academicam Theologiam esse, & dubitationem quandam Pontificiam introduci. Bona verba quæso Andrea. Non statim in Theologia Academicus est & dubius, qui de circumstantijs alicuius visionis non temerè aut superciliosè pronunciat: sed suam sententiam, saluo aliorū iudicio, modestè explicat. Is verò & Academicus & animi dubius est, qui in articulis fidei, & in doctrina de Sacramentis vacillat, & quid affirmet, nō habet & talis omnium intelligentium iudicio fuit is qui suis sectatoribus in captiuitate sua Babilonica licentiam his verbis conceptam dedit.* Permitto itaque, qui volet, vtramq; opinionem tenere; hoc solùm nunc ago, vt scrupulos conscientiarum de medio tollam, ne quis se reū hæreseos metuat, si in altari verum panem, verumq; vinum esse crediderit, sed liberum sibi esse sciat, citra periculum salutis, alterutrum imaginari, opinari & credere, cum sit hîc nulla necessitas fidei. *Tales voces si in nostrorum scriptis reperires Andrea, quantos per Deum immortalem clamores, quantas Tragædias excitares? sed melius & tuæ conscientiæ, & Reipublicæ Christianæ, & Luthero consuleres, si Dei seruorum, si quæ sunt* σφάλματα, *tegeres potius, quàm tam calumniosè exagitares. Tum enim nō, quæ te vrunt & pungunt toties audire necesse haberes. Hæc verò de Labyrintho tuo satis: nūc paucis aliquod*

diligentia, candoris, pietatis et eruditionis tua documenta è tuis postremis tentonibus excerpam, & pio Lectori æstimanda relinquam: vt omnes intelligant, te in tua senecta quotidie in prius proficere, idque iusto iudicio Dei, libidinem tuam, qua hactenus etiam agnita veritati vim fecisti, hoc modo vindicantis.

SPECIMEN DILIGENTIAE ET BONAE FIDEI IACOBI ANDREAE,

quod nobis in refutando Orthodoxo consensu dedit, vt ex vnguibus leo cognosci possit.

I.

Orthodoxus Consens p. 1. f. b.
Confutat. Orthodox. Consens. pag. 64.

IN Prolegomenis ex Athanasio citantur hæc verba: Eius est ire & venire, qui aliquibus locorum terminis circumscribitur, & in eum in quo erat deserere locum, vt ad alium vbi non erat, veniat. *Hic Iacobus Andreæ, antequam locum Athanasij inspexerit, adhunc modum tumultuatur*: hæc Zvvinglianorum, non Athanasij verba sunt, in medio sententiæ verborum Athanasij inserta, *vt Lector existimet, hæc quoque ab Athanasio de circumscriptione locorum dicta esse.* Et posthæc *exclamat*: hoc næ in tam graui causa boni viri, ingenui & sinceri Theologi est? *Nos vero prouocamus ad omnia Vigilij exemplaria, etiam ad ea quæ manu scripta in Bibliothecis asseruantur: & ex ijs hanc Iacobi Andreæ impudentem & temerariam calumniam iudicari & agnosci cupimus. Nam ex ijs omnibus & singulis apparebit, hæc verba non nostra, sed Athanasij esse, non à nobis inserta, sed à Vigilio accepta & bona fide à nobis recitata esse. Nunc ergo tuam ipsius conscientiam obtestamur, vt nobis dicas, an ne hoc sit boni viri, ingenui & sinceri Theologi, quod tam apertè & impudenter calumniaris?*

II.

Vide Orthodox. consens. p. 99. f. b.
Vide refutat. Orthodox. consens. p. 291.

In Orthodoxo consensu allegatur sententia Tertulliani, quæ ex ὁμουσίᾳ carnis Adæ & reliquorum Patriarcharum vsque ad Christum, Orthodoxus ille Pater concludit, sicut illorum caro non fuit spiritualis, ita quoque Christi carnem non esse spiritualem. Iacobus Andreæ cum animaduerteret hanc conclusionem suæ opinioni de inuisibili carne Christi è diametro repugnare, nec refutari posse, exclamat ad hunc modum. Blasphema etiam est compilatorum argumentatio, vbi ad hunc modum ratiocinantur; aut Patres videlicet Dauidem & Abrahamum spiritualia corpora & carnem habuisse, aut carnem Christi spiritualem non fuisse. *Quid ergo Andreæ tibi in mentem venit, cum conclusionem, qua Orthodoxus Pater aduersus blasphemum hæreticum Martionem nititur, blasphemam nominaris, at in-*

an inscius sub imperatore Martiano stipendia mereretis? Hæc enim non nostra, sed Tertulliani conclusio & argumentatio est, sicut hæc eius verba in lib. de carne Christi sub finem luculenter testantur: qui hæc legimus & credimus, inquit Tertullianus, quàm debemus et possumus agnoscere in Christo carnis qualitatem? vtique non aliam, quàm Abraham. Siquidem semen Abraham Christus. Nec aliam quàm Iesse, siquidem ex radice Iesse flos Christus. Nec aliam quàm Dauid, siquidem fructus ex lumbis Dauid Christus. Nec aliam quàm ex Maria, siquidem ex Maria vtero Christus. Et adhuc superius: nec aliam quàm Adam, siquidem secundus Adam Christus. Consequens ergo est, vt aut illos spiritualem carnem habuisse contendant, quo eadem conditio substantia deducatur in Christo: aut concedant: carnem Christi spiritualem non fuisse, quæ non de spirituali stirpe censetur. Hæc Tertulliani verba cum tu blasphema appellas, bonam gratiam apud Martionem inis; ac proinde multo verius tibi cum isto monstro nouam affinitatem gratulari possimus, quam tu Zanchio gratulatus es. Sunt talia multa in stolida tua refutatione, quæ nisi Deo aliter visum fuerit, suo tempore omnia demonstrabimus. Ex his verò paucis pius Lector facilè de illis iudicium facere poterit.

EXEMPLVM INTOLERABILIS BLASPHEMIÆ IACOBI ANDREÆ ex Disputatione eius de dicto: Caro non prodest: excerptum. pag. 6. Thes. 26.

SCribis in Disputatione de dicto Ioh. 6. inter cætera: Quando caro spiritui opponitur, nihil aliud quàm caro intelligitur, siue de nuda carne, siue peccatis contaminata, intelligatur. *Hæc blasphemia si vera est, & in Ecclesia Christi toleranda: quid quæso inde consequatur, paucis attende. Sic autem ex tuo hoc fundamento liceat mihi (extra tamen omnis impietatis crimen & suspicionem) argumentari.*

Quando caro spiritui opponitur in Scriptura, ibi nihil aliud intelligitur quàm caro nuda & peccatis contaminata.

Hæc maior est tua Andrea.

Atqui ad Romanos 1. v. 3. & 4. in his verbis de filio suo facto ex semine Dauid secundùm carnem, & declarato filio Dei secundùm Spiritum: Item 1. ad Tim. 3. v. 16. Deus est manifestatus in carne, Iustificatus in Spiritu: Item

1. Pet. cap. 3. v. 18. In his verbis, Christus mortificatus est carne, viuificatus spiritu, opponitur caro spiritui.

Hanc minorem si negaueris, quid facies aliud, quàm vt blasphemiam blasphemia cumules, & Sacra scriptura bellum indicas.

Ergo ista scriptura loca loquuntur de nuda carne, & quidem peccatis contaminata: ac proinde Christi caro est peccatis infecta cum ista scriptura dicta de carne Christi loquatur.

Intelligis ergo Andrea, quàm praclare de doctrina Christiana merearis, hoc est, quàm eam ludibrio exponas, & planè conuellas. Intelligis etiam, quantum honorē Christo habeas, dum eum horribili errore in peccatorum gregem detrudis. Sed audiamus simile tuum ἀλλόκρωμα, quod in eadem disputatione pag. 9. Thes. 46. edidisti. Vnio personalis ais duarum naturarum diuinæ & humanæ in Christo est talis coniunctio, qua natura assumpta à λόγῳ ita sustentatur & gestatur in sua persona, vt quémadmodum ὁ λόγος sine ea nihil, sed in ea, cum ea, & per eam, omnia in cœlo & terra agit: sic etiam natura humana sine λόγῳ nihil patiatur. *Ex hac tua definitione, quid consequatur, paucis mecum recognosce: ex tua enim sententia sic argutari libet.*

Quemadmodum in vnione personarum duarum naturarum diuina natura in humana natura, cum humana natura, per humanam naturam, omnia in Cælo & terra agit: sic humana natura sine diuina nihil patitur.

Hac maior tua est.

Atqui diuina natura, teste Iacobo Andrea in omnibus suis scriptis, ita agit per humanam, vt ei omnes actiones proprias realiter communicet.

Hac minor tua est.

Ergo humana natura ita patitur cum diuina, vt ei realiter passionem, crucifixionem, mortem, sepulturam, resurrectionem verè & realiter communicet: ac proinde eam patibilem mortalemq́, horret animus dicere, efficiat.

Hac conclusio, cuius sit iudicabit pius & intelligens Lector. Deus verò tibi eam donet mentem, vt hac agnoscere, & dum tempus habes, reuocare possis.

FINIS.